
A nemzetközi bíróságok mint a jogi változások közvetítői: LMBT-jogok Európában

Laurence R+ Helfer és Erik Voeten

Összefoglaló Befolyásolják-e a nemzetközi bírósági ítéletek a vitában részt vevő felektől eltérő szereplők viselkedését? A nemzetközi bíróságok a politikai változások ágensei, vagy ítéleteik csupán a társadalmi és politikai trendek alakulását tükrözik? Kidolgozunk egy elméletet, amely meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a nemzetközi bíróságok értelmezési mérlegelési jogkörükkel rendszerszintű hatásokat érhetnek el+ Az elméletet az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) lesbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LGBT) kérdésekben hozott ítéleteivel összefüggésben vizsgáljuk meg egy új adatsor létrehozásával, amely ezeket az ítéleteket az Európa Tanács (ET) összes tagállamának törvényeivel egybeveti. Az EJEB ítéletei által nem érintett LMBT-politikákra vonatkozó adatokat is gyűjtünk, hogy kontrolláljuk a nemzeti politikák alakulásának zavaró hatását+ Azt találtuk, hogy az EJEB egy országgal szemben hozott ítéletei jelentősen növelik a nemzeti szintű politikai változások valószínűségét Európa-szerte+ Az ítéletek marginális hatása különösen nagy ott, ahol a szexuális kisebbségek társadalmi elfogadottsága alacsony, de ahol a nemzeti bíróságok az EJEB precedensekre támaszkodhatnak a nemzeti törvények érvénytelenítése érdekében, vagy ahol a hatalmon lévő kormány ideológiailag nem ellenzi az LMBT-egyenlőséget+ Végezetül megvizsgáljuk, hogy megállapításaink milyen következményekkel járnak más nemzetközi bíróságok számára+

Befolyásolják-e a nemzetközi bírósági ítéletek a bíróság joghatósága alá tartozó valamennyi állam magatartását, *amit a jogtudósok erga omnes* hatásnak neveznek? Ez a latin kifejezés, amelynek jelentése "mindenkire kiterjedő", azt jelzi, hogy a bírósági döntés hatása túlmutat az adott jogvitában részt vevő feleken+ Formálisan a

Hálásak vagyunk Kristina Alayannak, Laura Duncannek, Sharanbir Grewalnak és James Watersnek az állandó kutatási segítségért+ Köszönjük a Berkeley Law School, iCourts konferenciák és kari workshopok résztvevőinek: The Danish National Research Foundation's Center of Excellence for International Courts, a New York University School of Law, a Free University of Amsterdam, a Georgetown University's Political Economy Workshop, az International Studies Association 2011-es éves találkozójá, a University of Chicago Law School és a Vanderbilt University Law School+ Köszönjük továbbá Dapo Akande, Karen Alter, Marc Busch, Zach Elkins, Tom Ginsburg, Ryan Goodman, Andrew Guzman, Ron Hassner, Liesbeth Hooghe, Jonah Levy, Katerina Linos, Gary Marks, Saira Mohamed, Lindsay Oldenski, Vijay Padmanabhan, Tonya Putnam, Dennis Quinn, Peter Rosendorff, Beth Simmons, Jennifer Tobin, Mike Tomz, Geir Ulfstein és Ingrid Wuerth a hasznos megjegyzésekért és javaslatokért+ Külön köszönet Kees Waaldijknak az információk megosztásáért és a sok hasznos beszélgetésért+

A cikk függeléke a következő címen érhető el: <http://hdl.handle.net/1902.1019324>

a nemzetközi bíróságok ítéletei csak a *felek között kötelezőek*¹ Nem kötik a többi államot vagy a bíróságot a jövőbeni ügyekben+ Ez az elv a nemzeti szuverenitással kapcsolatos aggályokat tükrözi+ Egy állam egy nemzetközi bíróságot létrehozó szerződés *ratifikálásával* elfogadja a bíróság joghatóságát, és beleegyezik, hogy teljesíti az ellene hozott konkrét ítéleteket+ De az állam nem járul hozzá, hogy olyan peres eljárásokból származó ítéletek kössék, amelyekben nem vett részt+

Mindazonáltal számos IC-ítéletnek van - vagy állítólag van - *erga omnes* hatása+ Például az Emberi Jogok Európai Bírósága ~az EJEB vagy a strasbourgi bíróság! azt állította, hogy "közpolitikai alapon, a közös érdekek alapján határoz meg kérdéseket, ezáltal +++ kiterjesztve az emberi jogi joggyakorlatot az európai egyezményben részes államok² közösségére+" A Kereskedelmi Világszervezet.

~WTO! Fellebbviteli Testület megállapította, hogy "az elfogadott panel- és fellebbviteli testületi jelentésekben foglalt jogi értelmezés a *vívmányok* szerves részévé válik a

WTO vitarendezési rendszer++++ Meggyőző indokok *hiányában* egy bírói testület ugyanazt a jogi kérdést ugyanúgy fogja megoldani egy következő ügyben+"³

³Az Európa Tanács ~Európa Tanács 2010-es jelentése példákat említ olyan kormányokra, amelyek az EJEB más országokkal szemben hozott ítéleteit követően változtattak törvényeket és politikákat+ A ⁴kormányok az *erga omnesre* hivatkoznak arra is, hogy harmadik félként részt vehessenek az IC-eljárásokban⁵

A kormányok azonban elutasították az IC döntései hatásának kiterjesztésére irányuló kísérleteket is+ Az Egyesült Államok például azzal érvelt, hogy "az *erga omnes* koncepciója szöges ellentétben áll a WTO és a GATT vitarendezés alapvetően kétoldalú jellegével++++ A bírák nem érvényesíthetik a WTO-kötelezettségeket a vitában részt nem vevő felek nevében+"⁶ Hasonlóképpen, bár az EJEB az 1970-es évek óta támogatja az *erga omnes-t*, "ezt nem minden részes állam tekinti jogi követelménynek+"⁷

A nemzetközi bírósági döntések *erga omnes* hatása tehát mind politikailag, mind jogilag erősen vitatott+ Ez nem meglepő+ Az *erga omnes* hatás a szuverenitás jelentős átruházását és ezzel együtt a nemzetközi bírák hatáskörének növekedését is jelenti+ A politikatudományi szakirodalom azonban figyelmen kívül hagyta ezt a kérdést+ A nemzetközi bírósági döntések betartásának vizsgálata például egy sokkal szűkebb kérdésre összpontosít: hogy egy adott állam megteszi-e azt, amire a bíróság kifejezetten felszólítja+

1+ Lásd például a Nemzetközi Bíróság Alapokmánya, cikk59 ; Európai Egyezmény, ~5311! ; és a WTO-t létrehozó Marrakesh-i Megállapodás, IX.2. cikk ~A WTO-tagok "kizárólagos hatáskörrel rendelkeznek e megállapodás értelmezésének elfogadására!" +

2+ *Karner kontra Ausztria*, App+ No+40016098 , EJEB 2003-IX, para+ ~262003! +Lásd még *Írország kontra Egyesült Királyság*, EJEB25, para+ ~SER+154 A! -1978! +

3+ WTO Fellebbezési Testület jelentése, Egyesült Államok - roszdamentes acélra vonatkozó végleges dömpingellenes intézkedések

Mexikóból, 160, WTDS34ABR0400 - 30április2008 ! +

4+ Jogi és Emberi Jogi Bizottság 2010+

5+ Lásd például a *népirtás büntetnének megelőzéséről és megbüntetéséről szóló egyezmény alkalmazására vonatkozó ügyet*, előzetes kifogások, ICJ Rep 595, 616 ~1996! ítélet; és az *ügyész kontra Furundz'ija*, ICTY II-95-11-T70 ítélet - 10december1998 ! +

6+ Az USA nyilatkozata a Vitarendező Testület májusi72003 ülésén, tétel2+USA-adóügyi szerződésment for Foreign Sales Corporations, WTDSBM000149 ~július 8!2003 , para+20

+ +7+Besson2011 ,141+

Kidolgozunk egy elméletet, amely meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a nemzetközi bírósági ítéletek valószínűleg *erga omnes* hatással bírnak+ Központi állításunk az, hogy a nemzetközi bírósági ítéletek bizonyos intézményi és politikai körülmények között segíthetnek leküzdeni a szakpolitikai változásokkal szembeni hazai ellenállást+ Amikor a nemzeti bíróságok felhatalmazást kapnak arra, hogy a nemzeti jogszabályok megsemmisítése érdekében alkalmazzák a nemzetek közötti jogot, az IC-ítéletek *erga omnes* hatására támaszkodhatnak és néha támaszkodnak is, hogy olyan változásokat idézzenek elő, amelyek politikai csatornákon keresztül nem valószínű, hogy megvalósulnának+ Még azokban az országokban is, ahol a kormányok fogékonyak az IC által inspirált reformokra, a politikai változások megakadhatnak, ha a politikai vezetők belföldi ellenállással szembesülnek+ A más államok ellen hozott IC-ítéletek növelhetik egy kérdés jelentőségét, és lehetőséget biztosíthatnak a legitimitációra vagy a kormányzati "kézmosásra", így valószínűbbé tehetik a politikai változásokat+ Továbbá az egy ország ellen hozott IC-ítéletek felbátoríthatják a nemzetközi szervezeteket ~[O-kat! hogy követeljenek politikai változtatásokat az összes tagállamukban+

Az *erga omnes* hatásról szóló állításaink nagyjából összhangban vannak azzal a növekvő szakirodalommal, amely a nemzetközi jog befolyását a konkrét politikai és intézményi kontextusban működő hazai megfelelési választói csoportoknak tulajdonítja+⁸ Elemzésünk azonban túlmutat a megfelelésen, és azt vizsgálja, hogy az IC-k, akárcsak a jól működő hazai bíróságok, befolyásolják-e a szereplők viselkedését az egész jogrendszerben+⁹ Azt is vizsgáljuk, hogy a nemzetközi bírák, és nem az államok által a szerződések megtárgyalásán és ratifikálásán keresztül történő jogalkotás milyen hatással van+ A nemzetközi bírói jogalkotás egyre nagyobb irodalma van, ¹⁰de ez nem vizsgálta a nemzetközi bírói hatékonysággal való kapcsolatot+ Továbbá, mivel a nemzetközi bírói jogalkotás nem tartalmaz olyan kötelezettségvállalásokat, amelyeket az államok kifejezetten elfogadnak, azok az elméleti mechanizmusok, amelyeken keresztül a nemzetközi bírói testületek döntéseiknek domesztikációs vonzerőt biztosítanak, eltérnek a szerződéses kötelezettségvállalásoktól+ A nemzetközi bírói testületek elméleti mechanizmusai, amelyeken keresztül a döntéseiknek domesztikációs vonzerőre tesznek szert, különböznek a szerződéses kötelezettségvállalásoktól+

Elméletünket az EJEB LMBT-jogi kérdésekben hozott ítéleteinek elemzésével értékeljük+ Az EJEB egyre progresszívebbé vált az LMBT-ügyekben+ Az Európai Egyezmény megsértését állapította meg olyan országok ellen, amelyek büntetik az azonos neműek közös megegyezéses viselkedését, amelyek magasabb beleegyezési korhatárt írnak elő a meleg férfiak számára, amelyek megtiltják a lesbikusok és meleg férfiak katonai szolgálatát, és amelyek korlátozzák a transzneműek személyazonosító okmányok megváltoztatását vagy a házasságkötést+ Mindegyik kérdésben, a bíróság egy vagy több korábbi, e politikák megtámadását elutasító döntést hatályon kívül helyezett+ Ez a minta nagyfokú bírói mérlegelésre vagy ügyintézésre¹¹ utal+ Ugyanakkor az EJEB joggyakorlatában bekövetkezett változások az Európa Tanács tagállamainak nemzeti jogszabályaiban és politikáiban is hasonló progresszív tendenciákat követnek+ Ezért megvizsgáljuk, hogy az EJEB ítéletei önmagukban növelik-e a politikai reformok valószínűségét az Európa Tanács

országában, vagy a bíróság csupán a már meglévő jogi és társadalmi tendenciákat követi+

8+Lásd például: Alter és Helfer2010 ; Burley és Mattli1993 ; Cichowski2007 ; Dai2005 ; Guzman 2008; Hawkins és Jacoby 2010; Hillebrecht 2012; Huneeus 2011; Keller és Stone Sweet2008 ; Kelley2004 ; és 2009^{Simmons}.

9+ Az állami megfelelésre való összpontosítást megkérdőjelező legújabb *hozzászólásokat* lásd Howse és Teitel2010; és Martin2012+A nemzetközi és a hazai bíróságok közötti párhuzamról lásd Staton és Moore 2011+

10+Lásd például: Ginsburg2005 ; és Steinberg2004+

11+Lásd Burley és Mattli1993 ; valamint Alter és Meunier-Aitsahalia1994+

Létrehozunk egy adatkészletet, amely azonosítja, hogy a negyvenhét CoE-tagállam politikája követi-e és mikor követi az EJEB joggyakorlatát öt LMBT jogi kérdésben+ Az adatkészlet tartalmazza az EJEB által nem érintett LMBT-ügyeket, hogy kontrolláljuk az LMBT-jogok védelmét növelő egyéb trendek zavaró hatását+ Úgy találjuk, hogy az EJEB ítélete egy nemzet ellen növeli annak valószínűségét, hogy az összes CoE-ország ugyanazt a pro-...LMBT-politikát+ Annak éves valószínűsége, hogy egy állam megváltoztatja politikáját, körülbelül tizennégy százalékponttal magasabb, ha az EJEB ítéletet hoz+ Ezeket az eredményeket részben az Európa Tanács és az Európai Unió ~EU! hogy az e nemzetközi szervezetekhez csatlakozni kívánó országoknak meg kell felelniük az EJEB LMBT-kérdésekkel kapcsolatos egyes ítéleteinek+ *Ugyanakkor* azt is találtuk, hogy az EJEB ítéletei növelik a politikai reformok valószínűségét a tagsági feltételrendszerrel nem érintett kérdések és országok esetében+

A legfigyelemreméltóbb, *hogy az EJEB-ítéletek ott fejtik ki a legnagyobb marginális hatást, ahol a homoszexuálisok társadalmi elfogadottsága alacsony*+ Ez a megállapítás ellentétes az emberi jogi szerződésekkel és általában a nemzetközi törvényekkel és intézményekkel kapcsolatos uralkodó kritikával - miszerint ott számítanak a legtöbbet, ahol a legkevésbé¹² van rájuk szükség+ Úgy találjuk, hogy az EJEB ítéleteinek hatása az alacsony támogatottságú országokban a legnagyobb, ahol a nemzeti bíróságok a nemzeti törvények felülvizsgálata során hivatkozhatnak az Európai Egyezményre, vagy ahol a végrehajtó hatalmat nem támogatja egy vallási szervezet, nacionalista vagy vidéki párt+ Így *az EJEB egy másik országgal szembeni ítélete és a kedvező politikai vagy intézményi feltételek kombinációja segít leküzdeni az LMBT-jogok alacsony támogatottságát, és növeli a politikai változások valószínűségét*+ Ez összhangban van azzal az elképzeléssel, hogy az EJEB a "többségi aktivizmus" stratégiáját követi, *a legtöbb tagország törvényeit és politikáját használja viszonyítási alapként a nemzetek közötti normák kidolgozásához*¹³

Az IC-ítéletek *erga omnes* hatása

Az IC-k nem rendelkeznek közvetlen hatáskörrel a döntéseik végrehajtására, de befolyásolhatják az olyan szereplőket, akik igen, például a hazai bíróságokat, *a végrehajtó hatalmat és a nemzetközi szervezeteket*+ Például *a végrehajtó hatalom tisztviselőinek viselkedését korlátozhatják olyan érdekcsoportok, amelyek felelősségre vonják őket a szerződéses kötelezettségek végrehajtásáért*,¹⁴vagy mert félnek attól, hogy a nemzetközi jog betartása miatt más államokkal szemben romlik a hírnevük+¹⁵Más tanulmányok kiemelik azokat a szövetségeket, amelyeket az IC-k a nemzeti bírakkal vagy adminisztrátorokkal kötnek, akiknek érdekeit a nemzetközi jog betartása elősegíti.

¹²Lásd például Downs és Jones2002; Downs, Roche és Barsoom1996; valamint Hafner-Burton és Tsutsui2007+

¹³Maduro 1998,11+

14+Például Simmons2009+

15+Lásd például: Guzman2008 ; és Brewster2009+

nemzeti határozatok, vagy akiket egy nemzetközi bíróság jogértelmezése erre készítet¹⁶

Ezek a felismerések azonban nem érvényesek közvetlenül az *erga omnes* hatások elemzésére, mivel nem jogilag kötelező erejű kötelezettségvállalásokról van szó. A választóknak, érdekcsoportoknak vagy más államoknak, amelyeknek fontos a nemzetközi jog betartása, a végrehajtók azt válaszolhatják, hogy a kormányuk nem kötelessége követni a nemzetközi jog más nemzetekkel szemben hozott ítéleteit. Formális megfelelési kötelezettség hiányában a hazai bíróságok és közigazgatási szervek nem kényszerülnek cselekvésre, sőt, a túlkapas vádjának elkerülése érdekében a tétlenségre is ösztönözhetik őket.

Mindazonáltal azt állítjuk, hogy három olyan mechanizmus van, amellyel az ítéletek befolyásolhatják a megfelelési választócsoportokat azokban az államokban, amelyek nem részesei az IC-eljárásoknak - a jövőbeli peres eljárások fenyegetése, a bírói érvelés meggyőző ereje és az IC-határozatok napirend-meghatározó hatása. Amint azt később részletezzük, számos hazai és nemzetközi körülmény teszi többé-kevésbé valószínűvé, hogy ezek a mechanizmusok akár külön-külön, akár együttesen elegendő erővel bírnak ahhoz, hogy legyőzzék az IC által inspirált politikai reformokkal szembeni hazai ellenállást.

Az IC nem felekre gyakorolt befolyásának három mechanizmusa

A jövőbeni IC peres ügyek megelőzése. Bár a nemzetközi bíróságok nem rendelkeznek formális *stare decisis* elvvel, általában követik saját döntéseiket. Ugyanazon jogi kérdés ¹⁷ismételt tárgyalása általában ugyanahhoz az eredményhez vezet, még akkor is, ha az egy másik államot érint. Ezt az eredményt megelőzve a nemzeti kormányok vagy bíróságok megváltoztathatják magatartásukat, hogy megelőzzék a jövőbeli nemzetközi bírósági felülvizsgálatot. Kanada *például* az EU és az Egyesült Államok ellen hozott korábbi WTO-döntésekre kifejezetten hivatkozva hagyott fel a "nullázó" dömpingpolitikájával,¹⁸ Argentína és Kolumbia legfelsőbb bíróságai az Amerikai Emberi Jogi Bíróság perui amnesztiákat érvénytelenítő ítéleteire alapozva megsemmisítették az amnesztiatörvényeket,¹⁹ a német szövetségi alkotmánybíróság pedig a Nemzetközi Bíróság (ICJ) döntésétől eltérően döntött, értelmezését egy olyan szerződésről, amelyet Németország ratifikált, noha az ország nem volt az ügy egyik fele.²⁰ A Nemzetközi Bíróság ítéletének kilátásba helyezése szintén felhatalmazhatja a nemzetközi szervezeteket arra, hogy szakpolitikai változtatásokat követeljenek. Amint azt később részletezzük, az EU Bizottsága nagymértékben támaszkodott az EJEB ítéleteire az EU-tagság emberi jogi feltételeinek meghatározásakor, részben azért, mert azt állította, hogy az EJEB érvényteleníti a tagjelölt országok korlátozó törvényeit.²¹

Meggyőző tekintély. A belső ellenőrzési hatóság indoklással ellátott megállapítása, miszerint egy törvény vagy politika jogellenes, befolyásolhatja más joghatóságok megfelelési választópolgárainak viselkedését.

16+Lásd például Alter2009 ; Helfer, Alter és Guertzovich2009 ; valamint Burley és Mattli1993+17+Lásd például Busch2007 ; Shahabuddeen2007 ; és Wildhaber2000+
18+Kanargelidis2005+
19+Kötőanyag2011+
20+Gärditz2007+
21+Kochenov2007+

Például az IC bírái által elfogadott jogi elemzés segíthet a nemzetközi és a nemzeti bírák közötti szövetségek kialakításában, amelyek a nemzeti bírákat arra készítetik, hogy a szerződéssel összeegyeztethetetlen nemzeti politikákat²² megsemmisítsék+ Hogy ez a befolyásolási mechanizmus független a jövőbeli nemzetközi peres eljárások fenyegetésétől, arra utal az IC ítéleteinek idézése a bíróság hatáskörén kívül eső országokban+ Például, Az EJEB LMBT-jogokkal kapcsolatos ítéleteit olyan távoli bíróságok is kedvezően idézték, mint Hongkong, India, Dél-Afrika és az Egyesült Államok+ A ²³meggyőző tekintélynek nem kell feltétlenül jogi érveléshez kötődnie: A polgárokat és az eliteket befolyásolhatja az a tény, hogy egy politika jogellenes, ha ez az információ olyan pártatlan forrásból származik, amelyről úgy vélik, hogy szakértelemmel rendelkezik+ Felmérési kísérletek azt is megállapították, hogy mind az elit, mind a közvélemény nagyobb valószínűséggel ellenzi a politikákat, ha arról tájékoztatják őket, hogy ezek a politikák sértik a nemzetközi jogot, még akkor is, ha nem merül fel a jogsértés kérdése+²⁴

A napirend meghatározása. Egy IC-ítélet növelheti a tudatosságot, és ezáltal növelheti annak valószínűségét, hogy egy kérdés a nemzeti parlamentek vagy végrehajtó szervek napirendjére kerül+ Simmons ezt az érvet a szerződések tekintetében is felhossa:

Egy dolog, hogy nemzeti szinten nem *kezdeményezünk* politikai változást, és egészen más dolog, hogy nem *reagálunk*, ha egy adott jog a nemzetek közötti tárgyalásokon válik hangsúlyossá+ A hallgatás nem egyértelmű, ha nincs konkrét javaslat, de könnyen értelmezhető ellenállásként, ha van konkrét megállapodás+.²⁵

Az EJEB-ítéletek konkrét és tény-specifikus kontextusa hasonló módon növelheti a politikai szalienciát+ Például az EJEB egy, az Egyesült Királyság ~ UK ellen hozott ítéletét követően, a fogvatartottak szavazásának általános tilalmával szemben az ír parlament gyorsan elfogadott egy törvényt, amely lehetővé teszi a fogvatartottak számára a levélben történő szavazást+ A kérdés korábban nem szerepelt a napirenden; a törvényhozók jelezték, hogy a reformot az EJEB ítélete motiválta, még akkor is, ha hangsúlyozták, hogy az ír választójogi törvények túlélték volna a strasbourgi megtámadást+ ²⁶Hasonlóképpen, civil társadalmi csoportok, bírák és támogató törvényhozók kihasználva az Amerika-közi Bíróság amnesztiatörvényekkel kapcsolatos ítéletei által keltett figyelmet, merészebb emberi jogi politikát folytattak Latin-Amerikában+²⁷

Ez a három mechanizmus külön-külön vagy együttesen is működhet+ Például, még ha egy nemzetközi bíróság érvelése nem is győzi meg az érdekcsoportokat, a nemzeti bírák felülvizsgálhatják az ítélezési gyakorlatukat, hogy megelőzzék a jövőbeli nemzetközi peres ügyeket+ ²⁸Hasonlóképpen, a jogalkotók

22+Slaughter and19942003+

23+Khosla2011+

24+Tomz2008+

25+Simmons 2009, -kiemelés128 az eredetiben! +

26+Behan és O'Donnell2008+

27+Kötőanyag2011+

a reformokkal szimpatizálók esetleg tartózkodtak a cselekvéstől, amíg egy belső ellenőrzési bizottság a kérdést a jogalkotási napirend élére nem emeli+

Még ha ezek a mechanizmusok együttesen működnek is, akkor sincs azonban garancia arra, hogy az IC döntései befolyásolják az állami viselkedést+ Egyes országokban például a megfelelési választói csoportok befolyása túl gyenge lehet ahhoz, hogy leküzdjék a helyi ellenállást a változással szemben+ Három feltételnek kell valószínűbbé tennie, hogy az IC befolyásának három mechanizmusa ok-okozati összefüggésben járuljon hozzá a politikai változásokhoz+ Ezeket a feltételeket arra használjuk, hogy pontosabb hipotéziseket dolgozzunk ki az *erga omnes* hatás működéséről+ Először is, az *erga omnes* hatás valószínűbb, ha a nemzeti bíróságok felülvizsgálhatják azokat az állításokat, amelyek szerint a hazai politikák sértik a nemzetközi jogot, és ha a szerződések mélyen beágyazódtak a nemzeti jogrendszerekbe+²⁹ Ha a szerződések a hazai alkotmányokkal vagy törvényekkel azonos vagy magasabb státusszal rendelkeznek, a nemzeti bírúk nagyobb valószínűséggel hagyatkoznak az említett jogi eszközök nemzetközi jogi értelmezésére+ Például a horvát alkotmánybíróság elfogadja az EJEB valamennyi ítéletének "kötelező értelmező hatalmát" az egyezménynek a horvát jogrendben betöltött "kvázi alkotmányos státusza miatt"+³⁰ Ezzel szemben, ha a nemzeti bíróságok nem hivatkozhatnak a nemzetközi jogra a nemzeti politikák felülvizsgálatához, akkor a bírúknak a nemzetközi felülvizsgálattól való idegenkedése és az EJEB értelmezéseinek meggyőző ereje kisebb hatást gyakorolhat a nemzeti politikák felülvizsgálatára.

szakpolitikai változás+

Még azokban az országokban is, ahol a bíróságok erős felülvizsgálati jogkörrel rendelkeznek, a hazai szereplők inkább a törvényhozáson keresztül érhetnek el szakpolitikai változásokat+ Ha *azonban* az ilyen változás nem valószínű - például mert politikailag népszerűtlen -, a pereskedők a nemzeti bíróságokhoz fordulhatnak, és a Nemzetközi Bíróságok döntéseire hivatkozva próbálják meggyőzni a bírákat, hogy a hazai politikát igazítsák a nemzetközi normákhoz+ Ez arra utal, hogy a Nemzetközi Bíróságok döntéseinek marginális hatása ott a legnagyobb, ahol a szakpolitikai változások hazai politikai támogatottsága alacsony, de a hazai jogi intézmények fogékonyak a nemzetközi jog befolyására+

Másodszor, az *erga omnes* hatás függhet a hatalmon lévő kormánytól, amikor a Nemzetközi Bíróság ítéletet hoz+ A Nemzetközi Bíróság döntése jelzést ad egy több országban hatályos politika jogszerűségéről+ Egy ³¹ilyen jelzés a reform javára billentheti az egyensúlyt, ha a szavazóknak fontos a nemzetközi jog betartása, de nem tudták vagy nem voltak biztosak abban, hogy a politika sérti annak előírásait+ Másrészt, az erős hajlamokkal rendelkező szavazókat nem könnyű meggyőzni új információkkal+³² Például, Írországgal ellentétben, ahol a fogvatartottak szavazati jogának reformja átment a parlamenten, az Egyesült Királyságban a kérdés óriási vitát váltott ki+ Az ítéletet követő közvélemény-kutatásokban a brit konzervatívok - a fő kormánypárt - 80 százaléka ellenezte, hogy a fogvatartottak szavazati jogot kapjanak+ ³³Bár a Nemzetközi Bíróság döntése napirend- meghatározó hatással bírt, és a parlament szavazott róla, a javaslatot az ellenállás ellenére elutasították+

29+Helfer2008+

30+Jogi és Emberi Jogi Bizottság 2010,17+31+Dai2005+

32+Például Zaller1992+

33+YouGov2011+A munkáspártiak és a liberálisok szavazataránya a százalék és a 40százalék50 között volt +

Arra számítunk, hogy az IC-ítéleteknek ott lesz a legnagyobb hatásuk, ahol a hatalmon lévő kormány legalábbis nem ellenzi aktívan a reformot+ Ez nem egy körkörös érv+ Például a vallási pártok általában sokkal erőteljesebben ellenzik az LGBT-jogokat, mint a liberális vagy baloldali pártok+ A liberális vagy baloldali pártok azonban nem mindig szorgalmazzák az LGBT jogi reformokat, különösen azokban az országokban, ahol a közvélemény elfogadottsága alacsony+ Ha ezek a pártok vannak hatalmon, az IC-ítéletből fakadó fokozott figyelem és a jogellenesség deklarálása a reformok javára billentheti az egyensúlyt+ Ezért azt várjuk, hogy az ilyen ítéletek marginális hatása azokban az országokban lesz a legerősebb, ahol egyébként nem valószínű, hogy reformokat fogadnának el, például az alacsony társadalmi támogatottság miatt, de ahol a kormány összetétele viszonylag kedvező a politikai változásokhoz+ Ilyen körülmények között a kormányok az IC-ítéletekre hivatkozva igazolhatják intézkedéseiket, hogy azok összhangban vannak a nemzetközi joggal+

Harmadszor, azt várjuk, hogy az *erga omnes* hatás nagyobb lesz, ha a nemzetközi szervezetek kihasználhatják az IC

ítéletek+ Az ilyen befolyás akkor a legerősebb, amikor a nemzetközi szervezetek feltételeket szabnak a tagok számára+ A nemzetközi ³⁴szervezetek azonban gyakran igyekeznek igazolni az ilyen feltételeket, és az IC döntései ezt a célt szolgálhatják+ Például, egy nemzetközi szervezet motiválhatja a politika megváltoztatását azzal az érveléssel, hogy a jövőbeni peres eljárások során a Nemzetközi Bíróság úgy találná, hogy egy ország megsérti a nemzetközi jogot+ A bírósági értelmezések meggyőzhetik a nemzetközi szervezet tisztviselőit arról is, hogy egy politika jogellenes, és így összeegyeztethetetlen a tagsággal+ Ahogy azt az LGBT jogokkal illusztráltuk, ez arra készítheti a szervezetet, hogy reformokat követeljen olyan politikák esetében, amelyeket a Nemzetközi Bíróság már elítélt, de hasonló politikák esetében nem, amelyeket nem ~vagy még nem! felülvizsgálta+

Az EJEB és az LGBT-jogok Európában

Az *erga omnes* hatás empirikus vizsgálata rendkívül igényes+ A nemzetközi bírósági ítéletekben foglalt jogi elvek elemzése és annak kódolása szükséges, hogy a bíróság joghatósága alá tartozó valamennyi állam politikája több év alatt betartja-e ezeket az elveket+ E kihívások leküzdése *érdekében* tanulmányunk a mélységet választja a szélesség helyett+ Elemzésünket egyetlen bíróságra - az EJEB-re -³⁵ és egyetlen témakörre - az LGBT jogokra - korlátozzuk+ E korlátozásokon belül azonban több ítéletre és több alkérdésre összpontosítunk+

Eset kiválasztása

Több okból választottuk az EJEB-t+ Ez a legaktívabb IC, és negyvenhét országban gyakorol hatáskört, amelyek eltérőek a hazai intézményrendszerükben

34+Például, Kelley2004+

35+ Az európai emberi jogi rendszerről bővebben lásd White és Ovey2010 + Tanulmányunkban az Emberi Jogok Európai Bizottságának LGBT-jogi határozatai szerepelnek+ Az egyezmény 1998-as

reformját *megelőzően* az Európai Bizottság egyedi kérelmeket vizsgált meg, és indokolással ellátott határozatokat hozott arról, hogy egy állam megsértette-e az egyezményt+ A bizottság vagy a védekező állam fellebbezhetett ezek ellen a határozatok ellen az EJEB előtt+

elméleti érdek+ Ráadásul, bár az EJEB azt állítja, hogy ítéletei *erga omnes* hatásokkal bírnak, bizonytalan, hogy döntései milyen mértékben befolyásolják ténylegesen a kormányzati politikákat+.

Az LMBT-jogokat több okból választottuk+ Több mint fél évszázadon át történtek Strasbourgban e jogok korlátozásával szembeni kihívások+ A bíróságnak ezekre a kihívásokra adott válasza azonban az idők során jelentősen változott, *ami* rávilágít az EJEB bírának hatáskörére+ Az LMBT-jogok a bíróság által irányított társadalmi változásokról és a bírák elleni politikai visszahatásról szóló jogi és társadalomtudományi vitákban is kiemelt szerepet kapnak+.³⁶

Ez utóbbi kérdés különösen figyelemre méltó+ Az EJEB ítélkezési gyakorlatának alakulását befolyásolták a szexuális kisebbségekre vonatkozó európai törvények és szociálpolitikák progresszív változásai+ Ezek a változások azonban korántsem általánosak+ Néhány kormány és közvélemény továbbra is szkeptikusan vagy nyíltan ellenségesen viszonyul az LMBT-jogokhoz+ A Gallup Poll 2007-es felmérése szerint 117 országban a meleg és leszbikusok elfogadottsága tekintetében az Európa Tanács tagállamai állnak az élen ~ Hollandia, százalékos83 elfogadottsággal! és

az alján ~Azerbajdzsán, százalékos 2elfogadottsággal! a többi országgal szétszóródva egy kontinuitás mentén+ ³⁷Ráadásul több kelet-európai nemzet mostanra már a A homoszexuális magatartás újbóli kriminalizálására vagy a meleg férfiak és leszbikusok³⁸ kedvező nyilvános ábrázolásának betiltására irányuló javaslatok+ Ezek az eltérő attitűdök lehetőséget adnak az *erga omnes* hatás vizsgálatára azokra az államokra, amelyek politikáját nem vagy még nem támadták meg Strasbourgban, beleértve az EJEB által támogatott reformokat aktívan ellenző országokat+.

Ez a két jellemző - a haladó jogi és társadalmi tendenciák bírósági elismerése, valamint egyes kormányok ellenállása - számos európai emberi jogi ügyet jellemez+ A fogvatartottak szavazati joga az egyik legfrissebb példa+ De számos más eset is van, amikor az EJEB kiterjesztette az emberi jogokat, "hogy az egyezmény értelmezése tükrözze a társadalmi változásokat és összhangban maradjon a mai viszonyokkal"+ A roma közösségekkel szembeni megkülönböztetés ³⁹elleni küzdelem, a terroristagyanús személyek kitoloncolásának megakadályozása és a büntetőeljárásban vádlottak megfelelő eljáráshoz való jogának megerősítése további példák arra, hogy a bíróság kifogásolta azokat az országokat, amelyek politikája kevésbé progresszív, mint a szomszédos országoké, *ami* néha negatív reakciókat váltott ki a kormányokból+.

A strasbourgi ítélkezési gyakorlat és az LMBT-jogokkal kapcsolatos nemzeti politikák alakulása

Az 1. táblázat a strasbourgi ítélkezési gyakorlat alakulását mutatja be számos leszbikus és meleg jogi kérdésben+ A táblázat hasonló tendenciát mutat2 a transzszexuálisok jogai tekintetében, beleértve a változást is.

36+Lásd például Bob2012 ; Johnson2012 ; Klarman2012 ; és Lax és Philips 2009+

37+Naurath2007+

38+Például az Open Society Institute 2012+

39+Cossey kontra Egyesült Királyság, App+ No+10843084, EJE184, ~ser+35 A! ~1990! +

TÁBLÁZAT1 . Az EJEB legfontosabb ítéletei és az Európai Bizottság lesbikus és meleg jogi kérdésekkel kapcsolatos határozatai

Jogi kérdés	A döntés éve vagy asename	judgmentC	Az egyezmény megsértése?
A magánjellegű, konszenzusos homoszexuális szexuális tevékenység dekriminalizálása ~"Dekriminalizálás"!	1957, 19601962	<i>X kontra Németországi Köztársaság</i> <i>Nem</i>	<i>Szövetségi</i>
<i>Németországi Dekriminalizáció</i> Dudgeon	DekriminalizálásX1975 <i>Szövetségi Köztársaság</i> <i>Nincs</i> 1981 <i>kontra Egyesült Királyság</i> DekriminalizációNorris1988	<i>Igen</i>	<i>kontra</i>
<i>Írország</i> <i>Igen</i>	DekriminalizációModinos1993		<i>kontra Ciprus</i> <i>Igen</i>
A homoszexuális szexuális tevékenységre vonatkozó beleegyezési korhatár egyenlővé tétele ~"A beleegyezési korhatár"!	1981	<i>Dudgeon kontra Egyesült Királyság</i> <i>Nem</i>	
A <i>Királyság</i> <i>Nem</i>	beleegyezési korhatárDesmond1984 Hozzájárulási korhatárZukrigl1992		<i>kontra Egyesült</i> <i>kontra</i>
<i>Ausztria</i> <i>Nem</i>	1996 <i>kontra Egyesült Királyság</i> beleegyezési korhatár2002-2005L . & V. <i>kontra Ausztria</i> és más, Ausztria elleni ügyek		<i>Igen</i>
Nyíltan szolgál a fegyveres erőknél szolgálatok ~"Fegyveres szolgálatok"!	1983	<i>B. kontra Egyesült Királyság</i>	<i>Nem</i>
Fegyveres szolgálatok	1999	<i>Lustig-Prean & Beckett v. Egyesült Királyság</i>	Igen
Fegyveres szolgálatok	2002	További ügyek az alábbiak ellen az Egyesült Királyság	<i>Igen</i>
Egyenlő bánásmód az ~1! a nem házias, ellenkező nemű párok és ~2! a nem házias, azonos nemű párok a lakhatás, a társadalombiztosítás és egyéb juttatások tekintetében ~"Házasságon kívüli házaspárok kedvezményei"!	1984	<i>S. kontra Egyesült Királyság</i>	<i>Nem</i>

Megjegyzés: Az egyes jogi kérdéseknél az első jogsértés dátuma félkövér betűvel+ szerepel.

Házasságon kívüli párok egyenlősége	1996	<i>Roosli kontra Németország</i>	Nem
Házasságon kívüli párok egyenlősége	2003	<i>Karner kontra Ausztria</i>	Igen
Házasságon kívüli párok egyenlősége	2010	<i>Kozak kontra Lengyelország</i>	Igen
<hr/>			
Egyenlő bánásmód az ~1! ellenkező nemű házaspárok és ~2! nem házas azonos nemű párok számára a lakhatás, a társadalombiztosítás és egyéb ellátások tekintetében ~"Egyenlő bánásmód a házassági ellátásokban"!	2001	<i>Mata Estevez kontra Spanyolország</i>	Nem
Egyenlőség a házassági ellátások terén	2008	<i>Courten kontra Egyesült Királyság</i>	Nem
Egyenlőség a házassági ellátások terén	2010	<i>Schalk & Kopf kontra Ausztria</i>	Nincs jogsértés, de az egyenlőség elvét elismerik

Megjegyzés: Az egyes jogi kérdéseknél az első jogsértés dátuma félkövér betűvel+ szerepel.

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=1850526>

TÁBLÁZAT2 . Az EJEB legfontosabb ítéletei és az Európai Bizottság határozatai transzszexuális jogi kérdésekben

<i>Jogi kérdés</i>	<i>A döntés éve vagy asename</i>	<i>judgmentC</i>	<i>Szabálysértés a konvenció?</i>
Nemi átalakítást követően a változás elismerésének megtagadása a nem vagy a keresztnév megváltoztatása az azonosító okmányokon, például a jogosítványon vagy az útlevélben ~"Személyazonosító okmányok megváltoztatása"!	1977	<i>X kontra Németországi Szövetségi Köztársaság</i>	Bizottság: A panaszt elfogadhatónak nyilvánították; az ügyet a következő 1979 határozatban rendezték az Alkotmánybíróság
Személyazonossági okmányok módosítása	1990 1992	<i>B. kontra Franciaország</i>	Bizottság: Bíróság:
A nemváltoztatást követően a nemváltoztatás elismerésének megtagadása minden hivatalos dokumentumban, beleértve a születési anyakönyvi kivonatot és a születési anyakönyvi kivonatot is. ~"Az összes dokumentum módosítása"!	1977	<i>X kontra Németországi Szövetségi Köztársaság</i>	Bizottság: A panaszt elfogadhatónak nyilvánították; az ügyet a következő 1979 határozatban rendezték az Alkotmánybíróság
Minden dokumentum módosítása	1979 1980	<i>Van Oosterwijk v. Belgium</i>	Bizottság: Bíróság: A hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítése
Minden dokumentum módosítása	1984 1986	<i>Rees kontra United Királyság</i>	Bizottság: Bíróság:
Minden dokumentum módosítása	1988 1990	<i>Cossey kontra United Királyság</i>	Bizottság: Bíróság:
Minden dokumentum módosítása	1997 1998	<i>Sheffield & Horsham v. Egyesült Királyság</i>	Bizottság: Bíróság:
Minden dokumentum módosítása	2002	<i>Goodwin kontra United Királyság</i>	Bíróság:
Nemi átalakítást követően, az ellenkező neművel való házasságkötés megtagadása ~"Transzszexuális házasság"!	1979 1980	<i>Van Oosterwijk v. Belgium</i>	Bizottság: Bíróság: A hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítése
Transzszexuális házasság	1984 1986	<i>Rees kontra United Királyság</i>	Bizottság: Bíróság:
Transzszexuális házasság	1988 1990	<i>Cossey kontra United Királyság</i>	Bizottság: Bíróság:
Transzszexuális házasság	1997	<i>Sheffield & Horsham v.</i>	Bizottság:

Megjegyzés: Az egyes jogi kérdéseknél az első jogsértés dátuma félkövér betűvel+ szerepel.

	1998	<i>Egyesült Királyság</i>	a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítése Bíróság:
Transzszexuális házasság	2002	<i>Goodwin kontra United Királyság</i>	Bíróság:
Az új nem elismerésének orvosi vagy pénzügyi akadályai ~"Nemi átalakításhoz való jog"!	2007	<i>L. kontra Litvánia</i>	Bíróság:
A nemváltoztatáshoz való jog	2009	<i>Schlumpf kontra Svájc</i>	Bíróság:

*Megjegyzés: Az egyes jogi kérdéseknél az első jogsértés dátuma
félkövér betűvel+ szerepel.*

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=1850526>

a nemnek a személyazonosító okmányokban való feltüntetése és a házasságkötéshez való jog+ Az egyes jogi kérdéseknél az első jogsértés időpontja félkövér betűvel szerepel+

A táblázatok 2négy figyelemre méltó mintát mutatnak+ Először is, az EJEB és az Európai Bizottság idővel egyre nyitottabbá vált az LMBT-jogok szélesebb köre iránt+ Másodszor, az európai bíróságok kis lépésekben haladtak előre, amelyek mindegyike szerény előrelépést jelentett a néhány évvel korábban eldöntött ügyekhez képest+ Harmadszor, miután kezdetben jogsértést állapítottak meg, az EJEB nem hátrál meg, amikor később más országok azonos vagy hasonló politikáival szembeni kifogásokat vizsgál, ⁴⁰még azokban az országokban sem, amelyek azt állítják, hogy konzervatívabbak, mint az Európa Tanács tagjai+ ⁴¹Negyedszer, az LMBT jogokkal kapcsolatos peres eljárások néhány országra összpontosítottak, főként Ausztriára, Németországra és az Egyesült Királyságra+ Ezek a minták *együttesen* lehetővé teszik az *erga omnes* hatások mérését annak vizsgálatával, hogy a kormányok módosítják-e politikáikat, miután az EJEB egy másik ország ellen döntött+

Ezt az elemzést azonban megnehezíti az a tény, hogy a Strasbourg esetjoga párhuzamba állítható egy hasonló liberalizációs tendenciával Európa-szerte+ Ez a tendencia túlnyomórészt jogalkotási folyamat, és a következő sorrendben zajlik: a dekriminalizáció, az egyenlő beleegezési korhatár megállapítása, a diszkriminációellenes törvények megalkotása, az azonos neműek kapcsolatának elismerése a bejegyzett élettársi kapcsolat, majd később az azonos neműek házassága révén, végül pedig a szülői felügyelet+.⁴²

Ezek a nemzeti szintű tendenciák erőteljesen befolyásolják az EJEB bíráit+ Az 1. és 2. táblázatban felsorolt számos ítélet kifejezetten utal az LMBT-jogokkal kapcsolatos regionális tendenciákra, amelyeket a tudósok "európai konszensusként"⁴³ jellemeztek+ A *Dudgeon v. Egyesült Királyságban* például a bíróság kijelentette, hogy "nem hagyhatja figyelmen kívül" a homoszexuális viselkedés dekriminalizálását és "növekvő toleranciáját +++ az Európa Tanács tagállamainak nagy többségében+" Az EJEB által az európai konszenzusnak tulajdonított jelentőség ⁴⁴tudatában az érdekvédelmi csoportok gyakran nyújtanak be amicus beadványokat, amelyek jogi és társadalmi trendeket dokumentálnak+ Ezt mutatja a *Goodwin kontra Egyesült Királyság ügy*, ahol a strasbourgi bíróság nagymértékben támaszkodott egy nem kormányzati szervezet (NGO) tanulmányára, amely azonosította a homoszexuális viselkedést. országokénti bontásban meghatározta, hogy a transzszexuális személyek megváltoztathatják-e a személyazonosító okmányokban szereplő⁴⁵ nemük+ Az a tény, hogy a bíróság figyelembe veszi ezeket a tendenciákat, azt jelentheti, hogy ítéletei befolyásolják a politikai reformokat a lemaradó államokban+ Mindazonáltal ez megnehezíti az oksági következtetést, *amivel az empirikus részekben hosszasan foglalkozunk+*

40+ A transzszexuális házasság részleges kivétel+ Lásd a +táblázatot.2

41+ Például, *Alekseyev kontra Oroszország*, App+ No+ ~49160072010! , amely elutasította azt az érvet, hogy az oroszországi konzervatív vallási, erkölcsi és kulturális értékeket figyelembe kell venni a meleg büszkeséggel kapcsolatos gyűlések betiltásának felülvizsgálatakor+

42+ Waaldijk2001+

43+ Lásd Helfer 1993; Waaldijk2001 ; és Wintemute1997+

44+ *Dudgeon kontra Egyesült Királyság*, EJEB45, 2324- ~NET+ A! ~1981! +Lásd még *Schalk és Kopf kontra Ausztria*, App+ No+30141004 , ~932010! , megállapítva az azonos nemű párokkal szembeni társadalmi attitűdök "gyors fejlődését+".

45+ *Goodwin kontra Egyesült Királyság*, App+ No+28975095 , EJEB 2002-VI , 55,57+

Az EJEB ítéleteinek hatása a nemzeti LGBT-jogi politikákra

Bírósági felülvizsgálat. Először is, az EJEB egy nemzet ellen hozott döntései a bírósági felülvizsgálat révén befolyásolhatják a politikai változásokat egész Európában+ Például amikor a magyar ~2002! és a portugál alkotmánybíróság ~2005! alkotmányellenesnek nyilvánította az egyenlőtlen beleegyezési korhatárra vonatkozó törvényeket ezekben az országokban, nagymértékben támaszkodtak a *Sutherland* határozatára, amely szerint az Egyesült Királyság beleegyezési korhatárra vonatkozó törvénye ellentétes az Európai Egyezményvel+⁴⁶ Az 2007. ír legfelsőbb bíróság az EJEB *Goodwin kontra Egyesült Királyság* ügyben hozott határozatára támaszkodva hatályon kívül helyezte azokat a nemzeti törvényeket, amelyek tiltották a születési bizonyítvány megváltoztatását a nemváltoztatást követően+.⁴⁷

A magyarországi, írországi és portugáliai esetek egy árnyaltabb szempontot is sugallnak: az EJEB ítéletei különösen nagy befolyással bírhatnak ott, ahol az LGBT egyének társadalmi elfogadottsága viszonylag alacsony, de a nemzeti bíróságok a nemzeti politikák felülvizsgálatakor támaszkodhatnak az EJEB precedenseire+ Az Európai 1999. Értékek Tanulmányban például Magyarország a harmincöt CoE-ország közül az utolsó helyen áll a homoszexuálisok társadalmi elfogadottsága tekintetében+ Ugyanez a tanulmány szerint Portugália és Írország mint általában a legkevésbé toleráns nemzetek Nyugat-Európában+ ⁴⁸Mégis Magyarországon ~1993 óta!, Írországban ~2004 óta! és Portugáliában ~1978 óta! a hazai bíróságok felülvizsgálhatják a jogszabályokat az Európai Egyezményvel⁴⁹ való összeegyeztethetőségük alapján+ Ez a következőkhöz vezet feltételezzük, hogy az EJEB ítéletei növelik a szakpolitikai változások valószínűségét azokban az országokban, ahol a közvélemény nem támogatja az ilyen változtatásokat, és ahol a hazai bíróságok a bírósági felülvizsgálat során az egyezményre és a strasbourgi ítélkezési gyakorlatra támaszkodhatnak+.

Jogszabályváltozás. A legfontosabb tényező, amely elősegíti a törvényhozási változásokat, a kormányok pártösszetétele+ A szakirodalom szerint az LGBT-jogokkal szembeni ellenállás a vallásos, vidéki és nacionalista szavazók⁵⁰ körében a legnagyobb+ Az ilyen szavazók által támogatott pártokból álló kormányok kevésbé lehetnek érzékenyek az EJEB LGBT-jogokat támogató ítéleteinek napirendező hatására+ Ezzel szemben, az ítéletek marginális hatásának azokban az országokban kell a legnagyobbnak lennie, ahol az LGBT egyénekkal szembeni közvélemény általi elfogadottság viszonylag alacsony, de ahol a végrehajtó hatalom nem olyan párt tagja, amely vidéki, vallási vagy nacionalista választókra támaszkodik+.

Egy sokatmondó példa erre az 1999-es *Lustig-Prean* ítélet az Egyesült Királyság ellen, amely megtiltotta a meleg férfiak és leszbikusok nyílt katonai szolgálatát+ LGBT aktivisták és progresszív politikai pártok azzal érveltek, hogy más CoE-országok hasonló tilalmai sértik az Európai Egyezményt+ Németországban Winfried Stecher, egy hadnagy, akit, miután egy nyilvános meghallgatáson beismerte homoszexualitását, eltiltottak, bírósági keresetet nyújtott be...

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=1850526>

46+Waldijk2001+

47+Foy -v- *An t-Ard Chláraitheoir & Ors*, IEHC ~4702007! +

48+Európai értékek tanulmánya2011+

49+Saját kódolásunk alapján+

50+Lásd például Adamczyk és Pitt2009; Inglehart és Baker2000; valamint Lax és Philips 2009+.

az ország "üvegplafon" politikája ellen, amely megtagadta a meleg férfiakról és leszbikusokról a tisztai pozíciókat+ ⁵¹Védelmi miniszter és szociáldemokrata ~SPD!

Rudolf Scharping megfogadta, hogy harcolni fog az ügy ellen, és a homoszexuálisokat "alkalmatlannak nyilvánította a vezetésre" egy kabinetársainak címzett, kiszivárgott levélben+⁵² A koalíciós kormány ~SPD és Zöld Párt! kezdetben Scharpingot támogatta, és a német bíróságok elutasították Stecher jogi keresetét+ A liberális ellenzéki párt ~FDP! *azonban* vitát követelt a témáról a Bundestagban+

Az FDP szóvivője, Hildebrecht Braun kifejezetten a strasbourgi precedensre hivatkozott: "Az Európai Bíróság már döntött arról, hogy a homoszexuális katonák diszkriminációja az emberi jogok megsértését jelenti+ Bár az ítélet egy brit katonára vonatkozott, egyértelmű, hogy közvetlenül a német hadseregre is vonatkozik+" A két kormánypárt ⁵³szóvivői hasonlóan érveltek+ Scharping védelmi miniszter kezdetben azzal érvelt, hogy a brit és a német kirekesztési politika különbözik, ⁵⁴de hamarosan bejelentette, hogy szándékában áll Stecher visszahelyezése és a hadsereg kirekesztő politikájának felülvizsgálata+⁵⁵

A meleg férfiakkal és leszbikusokkal kapcsolatos attitűdök viszonylag progresszívek Németországban; A reformok tehát az EJEB ítélete nélkül is megvalósulhattak volna+ Mindazonáltal figyelemre méltó, hogy az SPD-kormány kezdetben a korlátozások fenntartása mellett volt, de gyorsan irányt változtatott, amikor szembesült az EJEB precedensével+ Ezzel szemben, a keresztény CDU párt - amely a és 1983 között szövetségi kormányon volt, és 1998 "a meleg és leszbikus mozgalom"⁵⁶ által kívánt jogszabályok többségének akadályosa volt" - talán erősebb ellenállást tanúsított volna, ha hatalmon lett volna+ Az a tény, hogy a kirekesztő politikák továbbra is érvényben vannak több olyan országban, ahol konzervatívabb vezetők és kormányzó politikai pártok vannak, mint például Lengyelországban, Romániában és Portugáliában, alátámasztja ezt a feltételezést, bár ezek a pártok konzervatívabbak ebben a kérdésben, mint a CDU+

Tagsági feltételrendszer. Az IO tagsági feltételrendszernek erősítenie kell az ítéletek *erga omnes* hatását+ Az 1993 EUB *a* csatlakozó országok számára olyan LMBT-vel kapcsolatos kötelezettségeket határozott meg, amelyeket az EJEB ítélezési⁵⁷ gyakorlata alakított ki+ Például a Románia tagsági kérelméről szóló jelentés kimondta:

Az előadó aggodalommal veszi tudomásul, hogy a román büntető törvénykönyv 200. cikke értelmében *a* felnőttek közötti, beleegyezésen alapuló, magánjellegű homoszexuális cselekmények továbbra is bűncselekménynek minősülnek+ Számos személy jelenleg is börtönbüntetését tölti, miután elítélték őket e bűncselekmény miatt+ Az előadó felhívja a figyelmet arra, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága következetesen úgy ítélte meg, hogy az ilyen tilalom, még akkor is, ha nincs

51+Meisner2001+

52+Ian Traynor, "Gays and Women Put Army to Test," *The Guardian* [Internet szerk+], július 1999+53 +Deutscher Bundestag, plenáris jegyzőkönyv 14095, március 23 2000, 8838+

54+Ibid+, 8844+

55+Ibid+

56+Holzhacker 1999, 244+57+

Európa Tanács 1993a+

a tényleges büntetőeljárás megsérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikkét++++ A Bíróság tehát *a fortiori* hasonló megállapításra jutna, ha az embereket ténylegesen elítélték, mint Romániában+.⁵⁸

Az EU-csatlakozás története hasonló+ Mivel az LMBT-jogok akkoriban nem voltak kifejezetten az uniós jog részei, az Európai Bizottság nagymértékben támaszkodott a strasbourgi esetjogra+ Ahogy Kochenov kifejti: "*a* gyakorlatban az EJEB szolgált a melegek jogainak mércéjéül a csatlakozás előtti gyakorlat során+" Az EU az Európa Tanácshoz ⁵⁹hasonlóan a dekriminalizációra összpontosított, és *a* Sutherland-döntéssel 1996 összhangban az azonos és az ellenkező neműek szexuális magatartására vonatkozóan azonos beleegyezési korhatárt vezetett be+."

Nem világos azonban, hogy az uniós feltételrendszer milyen mértékben befolyásolta ténylegesen a szakpolitikai változásokat+ Bulgária egy éven belül felülvizsgálta büntető törvénykönyvét, miután az EU Bizottsága bírálta, Észtország pedig még azelőtt módosította törvénykönyvét, hogy a bizottságnak lehetősége lett volna változtatást követelni+ Ezzel *szemben* Magyarország nem volt hajlandó módosítani törvényeit, ami a korábban tárgyalt alkotmánybírósági döntéshez vezetett+

Ezek a példák együttesen arra engednek következtetni, hogy az Európa Tanács és az EU feltételrendszere valószínűbbé tette, hogy azok a csatlakozó országok, amelyekben az LMBT-jogok társadalmi támogatottsága alacsony, megváltoztatják politikájukat+ Elismerjük azonban, hogy *a* tagság feltételrendszere viszonylag Európa- specifikus+ Így ha a feltételrendszer teljes mértékben megmagyarázná az EJEB-ítéletek *erga omnes* hatásait, az megkérdőjelezné eredményeink általánosíthatóságát+.

Befolyásolják-e az EJEB-ítéletek a nemzeti jogszabályokat és gyakorlatokat?

Adatokat gyűjtöttünk arról, hogy az Európa Tanács országainak politikái megfelelnek-e az EJEB LMBT-jogokkal kapcsolatos precedenseinek, és ha igen, milyen évben+ Egy állam "nem"-ként való megjelölése egy adott jogi kérdésben azt jelenti, hogy a bíróság az adott államot az Európai Egyezményt megsértőnek találta, ha a gyakorlatát a vonatkozó jogi elvet megállapító eredeti ítélet után támadták meg+ Ennek az értékelésnek az elvégzéséhez, több felmérésből, valamint nemzetközi szervezetek, nem kormányzati szervezetek jelentéseiből és másodlagos forrásokból⁶⁰ gyűjtöttünk adatokat+ Emellett elsődleges dokumentumokat kerestünk, és konzultáltunk az LMBT jogi kérdésekkel foglalkozó nemzeti szakértőkkel+ Az egyes kérdések bemutatásakor konkrét kódolási szabályokat tárgyalunk+⁶¹

Az 1. ábra azoknak az országoknak a számát mutatja, amelyek 1955 és 2008 között dekrimi- nalizálták a homoszexuális magatartást és egyenlővé tették a beleegyezési korhatárt+ A büntetőjogi kérdések kódolása viszonylag egyszerű értékeléseket foglal magában, hogy egy meglévő

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=1850526>

58+Európa Tanács 1993b, para++5059+

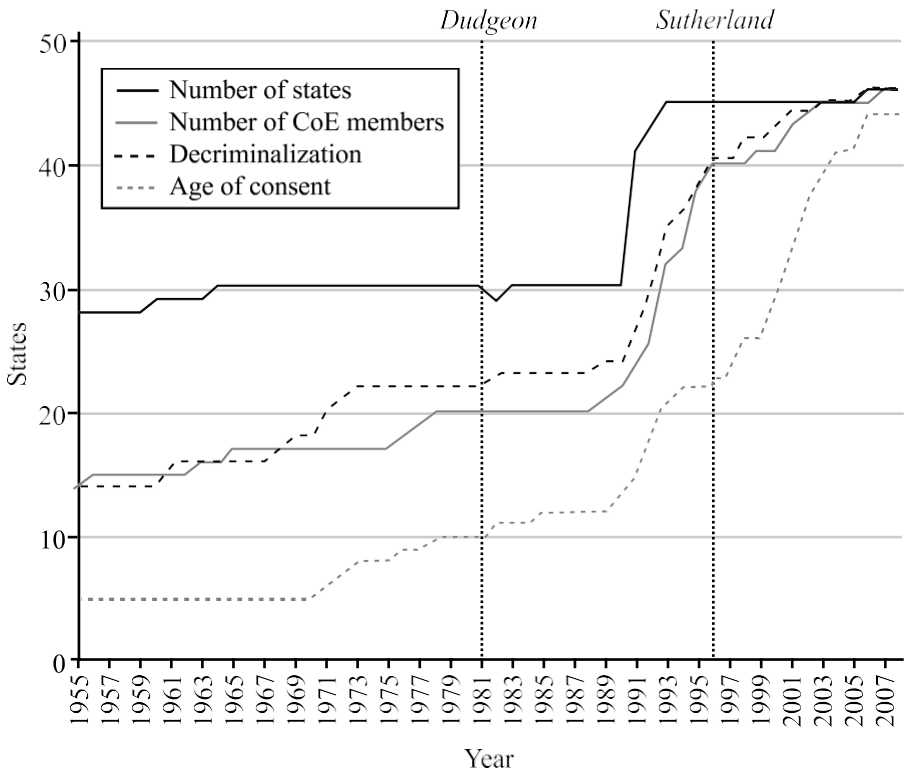
Kochenov2007,30+

60+Waaldijk több ilyen forrást is összegyűjtött+2009 A törvényeket az elfogadásuk évében kódoltuk, még akkor is, ha a következő évben léptek hatályba+

61+Egy online függelék tartalmazza az összes forrást, és részletesebben elmagyarázza a kódolási módszereket+

jogszabály sérti az egyezményt a strasbourgi bíróság értelmezése szerint⁶² Az 1. ábra megjelöli az EJEB és az Európai Bizottság azon határozatait is, amelyek az egyes kérdésekben a legfontosabb jogelvet állapították meg+ Amint a táblázat mutatja, a *Dudgeon-ügyben* hozott ítéletben

~1981! állapította meg először, hogy a homoszexuális magatartás büntethetővé tétele sérti az egyezményt, és a *Sutherland* határozat ~1996! ugyanerre a következtetésre jutott az egyenlőtlen beleegyezési korhatárt megállapító törvények esetében is+.



Note: "Number of states" includes all independent European nations with information on criminalization policies. "Decriminalization" is the subset of those states that decriminalized consensual homosexual conduct. "Number of CoE states" includes the subset of "number of states" that were CoE members at any time. "Age of consent" is the subset of "number of states" that equalized the ages of consent for same-sex and opposite sex sexual conduct. The legends for Figures 2 and 3 are analogous.

ÁBRA .1 A dekriminalizáció és a beleegyezési korhatárra vonatkozó politikák

⁶²Waalwijk2009 nyomán kódoltuk a hatályos törvényeket, függetlenül attól, hogy aktívan végrehajtják-e őket+

Az 1. ábra szemléletes bizonyítéka azt mutatja, hogy amikor a Sutherland-ügyben 1996-ban döntés született, az Európa Tanács tagállamainak csak mintegy fele fogadta el az egyenlő beleegezési korhatárt+ Ez azt mutatja, hogy az európai konszenzus, amelyre az EJEB gyakran hivatkozik az egyezmény megsértésének megállapításához, nem feltétlenül az államok szuper többsége+ Ez azt is mutatja, hogy a strasbourgi jogászok jelentős mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak eldöntésében, hogy mikor ismerjék el a fejlődő regionális tendenciákat+.

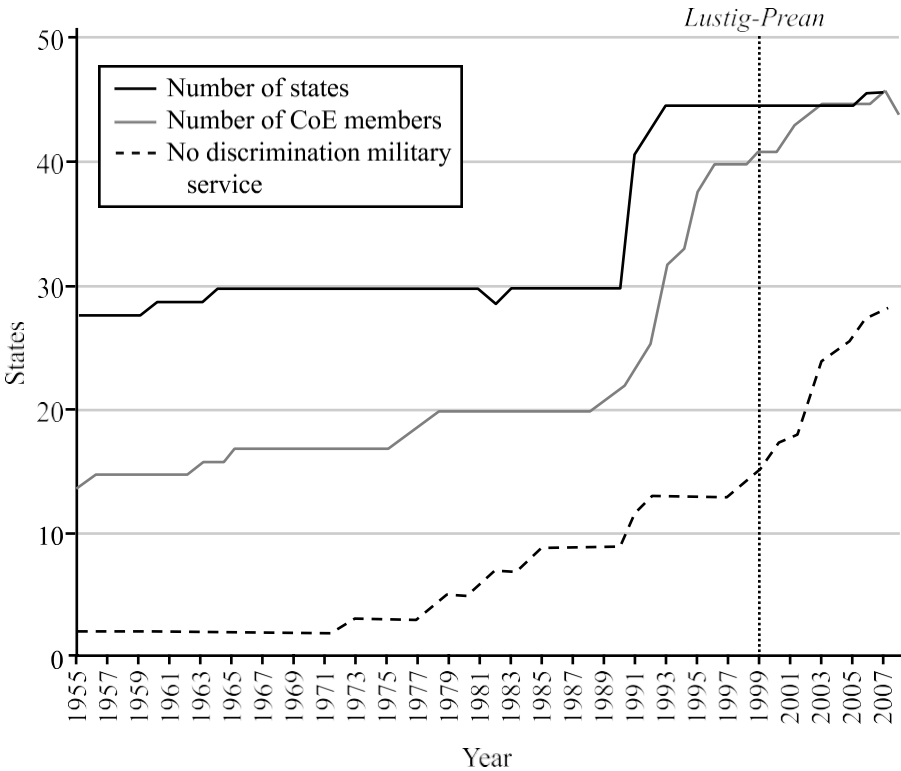
Az ábra némileg alátámasztja a *Sutherland-ügyben* hozott döntést, mint az egyenlő beleegezési korhatárra vonatkozó törvények *erga omnes* hatásának kiváltó okát, bár az ilyen törvények elfogadása megelőzte a döntést+ A Dudgeon-ügy hatását nehezebb értékelni, mivel az ítélet meghozatalának idejére a legtöbb CoE-tagállam dekriminalizálta a bűncselekményeket+ Mindazonáltal, A *Dudgeon-ügy* a feltételesség mechanizmusán keresztül hatással lehetett+ A dekriminalizáció általános mintázata az 1990-es években szorosan követi az Európa Tanács tagságának mintázatát, és összhangban van azzal a hipotézissel, hogy az országok egy vagy két évvel a szervezethez való csatlakozásuk előtt fogadtak el törvényeket+ A feltételesség nem vonatkozott az eltérő beleegezési korhatárra vonatkozó törvényekre, amelyekről még nem állapították meg, hogy sértik az egyezményt+ Ennek *eredményeképpen* sok ország dekriminalizálta a homoszexuális magatartást anélkül, hogy a beleegezési korhatárt egyenlővé tette volna+ 1989 és 1995 között tizenhat állam dekriminalizálta, de közülük csak három fogadott el egyenlő beleegezési korhatárra vonatkozó törvényeket+ Ez a különbség a *Sutherland-ügyben* 1996 hozott döntést követően gyorsan csökkent+ Ezek a minták arra utalnak, bár nem bizonyítják, hogy az EJEB ítéletei alakították a politikai változások időzítését+

A 2. ábra azoknak az államoknak a számát mutatja, amelyek engedélyezik a lesbikusok és meleg férfiak nyílt szolgálatát a fegyveres erőknél+ Az országok teljes száma valamivel kisebb, mivel kizártuk azokat az államokat, amelyeknek nincs hadseregük+ A hadsereggel kapcsolatos diszkriminatív gyakorlatokat valamivel nehezebb kódolni, mint a büntetőjogi kérdéseket, mivel egyes országokban nem létezik kifejezett diszkriminatív politika, de a diszkriminatív gyakorlatok elterjedtek+ Hivatalos politika hiányában, szisztematikus magatartásmintára vonatkozó bizonyítékot kértünk, nem csupán kisszámú izo- lált incidensre+ Diszkriminatívnak kódoltuk azokat az államokat is, amelyek a homoszexualitást pszichiátriai rendellenességnek minősítették, ami elbocsátási, zaklatási vagy diszkriminációs okot jelent+ A függelék tartalmazza az összes kódolási döntést és forrást+ A függelék tartalmazza az összes kódolási döntést és forrást+

Az EJEB kulcsfontosságú ítéletének meghozatalakor 1999, a tagállamok kevesebb mint fele rendelkezett diszkriminációmentes politikával+ A vizuális bizonyítékok arra utalnak, hogy az EJEB ítélete és a politika változása között kapcsolat áll fenn+ A és 1991 között 1998 egyetlen ország sem hagyott fel diszkriminatív politikájával vagy gyakorlatával+ A *Lustig-Preaan & Beckett-ítélet után* tizenhat ország tette ezt+ A transzszexuálisok jogainak elismerése nehezebben kódolható, mivel a törvények működésének tágabb kontextusára vonatkozó ítéleteket igényel+ Az ábra két transzszexuális jogi kérdésre

vonatközoan ábrázolja3 a szakpolitikák elfogadásának tendenciáit: A nemi átalakító mütétet követő személyazonossági okmányok megváltoztatásához való jog ~
először *B. v. Franciaország*
~1992!!! és a házasságkötéshez való jog ~ amelyet először a *Goodwin kontra Egyesült Királyság ügyben* ismertek el
~2002!! +E két kérdés közötti kapcsolat változó+ Egyes *államokban* a születési anyakönyvi kivonatban szereplő nem megváltoztatásához való jog automatikusan magában foglalja a házasságkötéshez való jogot+ Más *országokban* ez nem feltétlenül van így, vagy azért, mert a születési nemzet a születéskor egy

más anyakönyvi hivatal, amely a házasságkötés szempontjából irányadó, vagy mert a születési anyakönyvi kivonatot nem lehet megváltoztatni, még akkor sem, ha más személyazonosító okmányokat igen+



ÁBRA .2 Diszkrimináció a fegyveres szolgálatokban

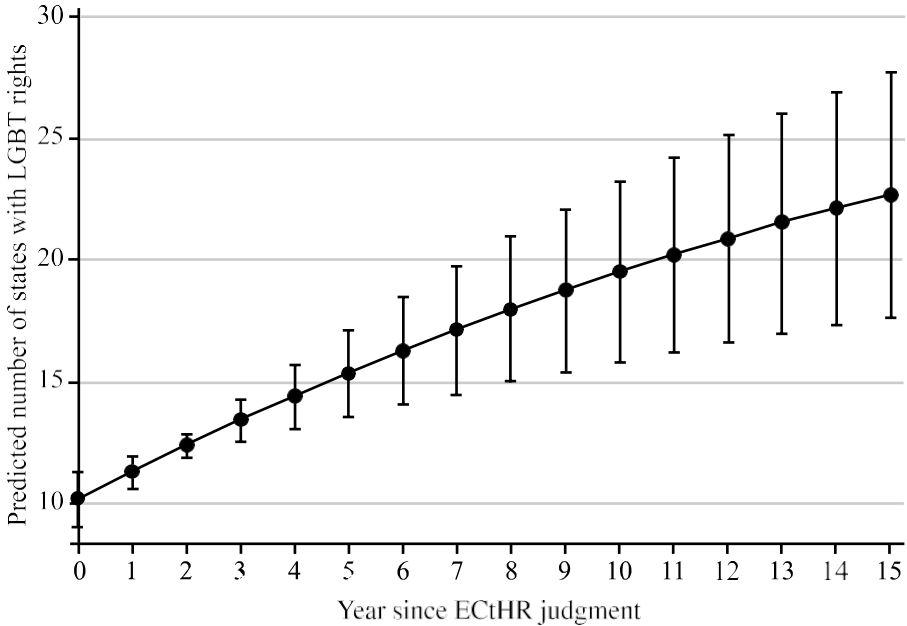
Az Egyesült Királyság *például* már régóta lehetővé tette a transzszexuálisok számára, hogy megváltoztassák nemüket a jogosítványokban, útlevelekben és más hivatalos dokumentumokban, ezzel eleget téve az 1992-es ítéletnek+ Az 2002EJEB *azonban* úgy találta, hogy az Egyesült Királyságban az egyezmény megsértésének minősül, hogy nem vizsgálta felül az anyakönyvi nyilvántartást és nem tette lehetővé a transzszexuálisok házasságkötését - ezt a bíróság korábban elutasította+ Más országokban, például Franciaországban az 1992-es határozatnak való megfelelés a házasságkötéshez való jog biztosítását eredményezte+ Ez részben magyarázza az e politikák elfogadásában megfigyelhető párhuzamos tendenciákat+

A 3. ábra további bizonyítékot szolgáltat arra, hogy az európai konszenzus az Európa Tanács tagállamainak pusztán többségét is jelentheti+ Az *erga omnes* hatás vizuális bizonyítéka azonban nem meggyőző: míg a döntést 1992 követően számos ország fogad el a nemváltoztatást elismerő politikát, *addig az* ítéletet megelőzően hasonló tendencia volt tapasztalható+

Az említett LGBT jogi kérdésekkel kapcsolatos bizonyítékok *össességében* azt

mutatják, hogy az EJEK által elfogadott jogi elv nem eredményez gyors és széles körű

öt ország a döntést közvetlenül követő öt évben, nyolc ország pedig tíz év alatt változtat politikáján+



ÁBRA .4 Az EJEB ítéleteinek hatása az idők folyamán

Ezek érdemben fontos hatások, bár azt is megerősítik, hogy néhány társult ország politikája még egy évtized elteltével is ellentétes az EJEB döntéseivel+ Az ábrán látható összesített elemzés két kulcsfontosságú kérdést nem4 mutat+ Először is, nem teszi lehetővé, hogy szétválasszuk az EJEB ítéleteinek hatását azokra az országokra, amelyek politikáját a bíróság ténylegesen felülvizsgálta, és azokra, amelyek politikáját nem - vagy még nem - támadták meg Strasbourgban+ Másodsor, az összesített elemzés nem teszi lehetővé, hogy értékeljük feltételes hipotéziseinket+.

Regressziós elemzés

Elemzési egységünk az ország i - j -kiadás j ! +A függő változó $LGBT$ azt a politikát vagy gyakorlatot ij jelöli, amelyet az i ország a j kérdéssel kapcsolatban a t évben alkalmaz, ahol $LGBT_{ijt} = 1$ ha a politika az LMBT jogokat támogatja, egyébként 0 Az elsődleges független változó $ECtHR_{ijt}$ azt az értéket veszi fel, ha a bíróság úgy döntött, hogy a j politika hiánya a t időpontban az európai egyezmény megsértését jelenti, és ha az i ország ratifikálta az egyezményt, egyébként 0

Kifejezetten érdekel bennünket az EJEB ítéleteinek hatása azokra az országokra, amelyek esetében a bíróság nem állapított meg kifejezetten jogsértést+ Ezért az *EJEB- Ország_{ji}* változót is felvesszük, amely attól az időponttól kezdve veszi fel az 1-es értéket, amikor a bíróság kifejezetten kimondja, hogy egy adott ország politikája egy adott kérdésben sérti az egyezményt+ A dekriminalizáció *esetében* például ez a változó az Egyesült Királyságra vonatkozó 1 értéket veszi fel az alábbiakban 1981 ~Dudgeon! , Írország esetében 1988-ban ~Norris! és Cipruson 1993-ban ~Modinos! ~ lásd a táblázatot! ! + Ha az EJEB-ítéletek csak abban a szűk értelemben számítanak, hogy befolyásolják azon országok magatartását, amelyekkel szemben a bíróság jogsértést állapított meg, akkor azt várnánk, hogy ez a változó inkább gyakorol szignifikáns hatást, mint az *EJEB_{ji}*+

Az oksági következtetés legnagyobb kihívása az, hogy mind az EJEB bírónak jogsértéseket megállapító hajlandóságát, mind az országok reformok elfogadására való hajlandóságát ugyanazok a változó normák és gyakorlatok motiválhatják+ A modell ezért az EJEB ítéleteinek olyan politikai változásokat tulajdoníthat, amelyek valójában más okokból változó normák és gyakorlatok következményei+ Ezt a lehetséges torzítást kétféleképpen kezeljük.

Először is, létrehozunk egy *LGBTOther_i* indexet az_i olyan LGBT-jogok jelenlétére, amelyeket nem érint az EJEB felülvizsgálata, mivel a bíróság nem állapított meg jogsértést e jogokkal kapcsolatban, illetve a releváns időszakban nem állapított meg jogsértést+ Az index öt olyan jogi kérdésből áll, amelyek a progresszív LGBT-politikai reformok "standard sorozatának"⁶⁵ részét képezik: a meleg elleni gyűlöletbeszéddel kapcsolatos törvények, az azonos neműek együttélésének elismerése,

bejegyzett élettársi kapcsolat, második szülői örökbefogadás és azonos neműek házassága+ Ez a mutató az EJEB ítéletei által nem befolyásolt szélesebb körű európai tendenciákat tükrözi+ Az EJEB ítéletei által befolyásolt és nem befolyásolt LGBT-politikák közötti kétváltozós korreláció magas+⁶⁶

Másodszor, explicit módon modellezzük az EJEB döntéshozatali folyamatát+ Tekintettel arra, hogy a t évben a bíróság elé kerül egy ügy a j kérdésben,⁶⁷ az EJEB jogsértést állapít meg, ha a bírák többsége mellette szavaz+ ⁶⁸Ha a politikai változások inkább a társadalmi trendekre, mint a bírósági döntésekre reagálnak, akkor nem szabad, hogy nagy különbséget tegyen, hogy a bírák 49százaléka⁵¹ úgy véli-e, hogy egy gyakorlat sérti az egyezményt+ Ezáltal a jogsértés megállapítását támogató bírák aránya ideális zavaró változó: ha a bíróság megállapítása ~ vagy nem megállapítása! okozati hatással bír, akkor a döntés jelenlétére vonatkozó dummy változónak pozitívnak és szignifikánsnak kell lennie. még a szavazati arány ellenőrzését követően is jelentős+⁶⁹

Sajnos csak negyvenkét szavazatot figyelhetünk meg az öt jogi kérdésben+ Stratégiánk ezért az, hogy megbecsüljük a hiányzó szavazatok arányát $\sim \sqrt{j_i} ! + A$

65+Waldijk2001 ,635+

66+ Az aggregált trendek közötti Pearson-korreláció az év mint elemzési egység esetén +98 Az országos adatoknál ez +78

67+ Az EJEB nem rendelkezik hatáskörrel az ügyek kiválasztására, mint az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága a certiorari beadványok révén+

68+ Ez a kiválasztási folyamat viszonylag egyszerű a szerződések ratifikációjának az eredményekre gyakorolt hatását becsülő tanulmányokkal összehasonlítva, amelyek esetében a kutatóknak annyi politikai folyamatot kell modellezniük, ahány ország van+.

69+ Egy ideális-típusos *környezetben* ez egy regressziós diszkontinuitás tervnek felelne meg+
Lee2008+

a korábban említett szakpolitikai index, a téma- dummyk és a bírói aktivizmus⁷⁰ átlagos mértéke+ Ez utóbbi változó azt mutatja, hogy az EJEB összetétele az évek során változott, a visszafogottabb bírakat pro- gresszívebbek váltották fel⁷¹ A három változó szignifikáns előrejelzője a megfigyelt szavazati arányoknak, és a modell jól illeszkedik az adatokhoz, így megerősítve, hogy az EJEB mind az állami gyakorlatok változása, mind pedig az összetételének változása miatt változtatja precedensét⁷² Az együttthatók *alapján* interpoláljuk a hiányzó értékeket a *PredVot_t*, t , előrejelzett szavazati arány becsléséhez

Annak vizsgálatára, hogy az IO feltételrendszer befolyásolja-e a szakpolitikák változását, kódoltunk egy olyan változót, amely azt az értéket veszi fel, ha egy ország egy adott évben és egy adott jogi kérdésben az Európa Tanács és/vagy⁰ az EU ellenőrzése alatt áll, és egyébként⁺⁰ Ez a helyzet azokra az államokra vonatkozik, amelyek az Európa 1989Tanácsnak a dekriminalizáció kérdésében, az Európa 1996Tanácsnak pedig a beleegyezési korhatár kérdésében való tagságra törekuszenek, miután az Európa Tanácsnak a beleegyezési korhatár kérdésében, az 1998 EU után mindkét büntetőjogi kérdésben, és az 2000 EU után a katonai kérdésben+ Az Európa Tanács és az EU tagság indikátor változóit is bevontuk+ Az EJEB hazai peres eljárásokon keresztül történő befolyásának *vizsgálatához* azonosítottuk, hogy a nemzeti bíróságok rendelkeznek-e hatáskörrel annak felülvizsgálatára, hogy a törvények és politikák sértik-e a polgári és politikai jogokat ~az alkotmány, a rendes jogszabályok vagy maga az Európai Egyezmény alapján !, és hogy az egyezményt beépítették-e a hazai jogrendbe ~automatikusan vagy végrehajtási jogszabályok elfogadását követően! +Minden egyes ország-évre egy dummy változóval kódoltuk, hogy hol1 volt bírósági felülvizsgálat és beépítés, és hol nem⁺⁰⁷³ A 1990 mintánkban szereplő országok százaléka 40 megfelelt ezeknek a kritériumoknak+ A , ez az országok százaléka megfelelt ezeknek a kritériumoknak+ A 2000, ez az országok százaléka megfelelt ezeknek a kritériumoknak.

százalékra emelkedett+80

Az LMBT-jogokkal szembeni, országok és évek közötti végrehajtó hatalmi ellenállás *mérésére* egy olyan változót kódoltunk, amely akkor veszi fel az értéket, ha a végrehajtó hatalmat irányító párt a Database of Political Institutions⁷⁴ adatbázisában vallási, vidéki vagy nacionalista kóddal szerepel+ A homoszexualitás nyilvános elfogadottságát az Euro- pean Values Studies ~EVS! által a 1981, 1990, , 1999, és , , és , , kérdéssel mérjük, amely egy tízpontos skálán azt ⁷⁵2008kérdezte, hogy a homoszexualitás "indokolt"-e+ Bár voltak jelentős-

70+ Az EJEB bírái bírói aktivizmusának meghatározását lásd Voeten és 20072008 + + 71+ Voeten 2007+

72+ A modell tartalmaz dummykat is az egyes kérdésekre+ A korrigált $R^2 = .48$

73+ Kódolásunk háromféle forráson alapszik+ Először is, felhasználtuk a Ginsburg és Versteeg 2013 alkotmánybírói felülvizsgálati adatait + Másodsor, felhasználtuk a hazai jogi státuszra vonatkozó információkat a

az Európai Egyezmény a Velencei Bizottság felmérései alapján ~CDL-JU~2004! 035 kérdőív, elérhető a [^http://00www+venice+coe+intwebformsdocuments000?pdf=CDL-JU%282004%29035](http://00www+venice+coe+intwebformsdocuments000?pdf=CDL-JU%282004%29035) oldalon.

-e& , hozzáférés augusztus 12 2013 ! , az Európai Alkotmánybíróságok 12. Konferenciája ~1316 május 2002 ! , és Juristras ~elérhető a [^http://00www+juristras+eliamep+gr0?cat=&8](http://00www+juristras+eliamep+gr0?cat=&8) , hozzáférés: augusztus 12 2013 ! + Harmadszor, a hiányosságok pótlására másodlagos szakirodalmat használtunk+ Lásd Blackburn és Polakiewicz 2001 ; Popelier, Van de Heyning és Van Nuffel 2011 ; Keller és Stone

Sweet2008 ; valamint Anagnostou és Psychogiopoulou.
2010;

74+;kódolási utasítások a ^http://siteresources.worldbank.org/INTRESResources/0469232-110744951276DPI2010_Codebook2+pdf&60 , hozzáférés: október 252013+

75+A "mindig igazolt" pontszám azt jelenti10, hogy "mindig igazolt", a "soha nem igazolt" pontszám pedig azt1, hogy "soha nem igazolt+"

A polgárok átlagos pontszámai közötti keresztmetszeti különbségek figyelemre méltóan konzisztensek voltak+ A harmincöt országra vonatkozó kétváltozós korreláció az 1999 és 2008+ 94+90 és 19902008! + A hiányzó éveket lineárisan interpoláltuk+ A mérőszám külső érvényességgel rendelkezik, mivel magasan korrelál más nemzetek közötti felmérésekkel, amelyek nem rendelkeznek az EVS felmérések időbeli és/vagy földrajzi lefedettségével+⁷⁶

Egy logit-modellt becslünk az országokra és a kérdésekre vonatkozó fix hatásokkal+⁷⁷ Az ország fix hatások megragadják azokat a nehezen megfigyelhető kulturális okokat, amelyek miatt egyes országok nagyobb valószínűséggel fogadnak el LMBT-barát politikát,⁷⁸ mint mások+ A kérdés fix hatásai az LMBT-politikai reformok szokásosnak tűnő sorrendjét ragadják ⁷⁹meg+ További kérdés, hogy hogyan modellezzük a megfigyelések közötti időbeli függőséget+ Ha egy állam progresszív politikát vezet be, az szinte mindig érvényben marad+ Az ⁸⁰EJEB ítéleteinek meg kellene akadályozniuk vagy legalábbis csökkenteniük kellene a visszalépés valószínűségét+ A visszalépés ritkasága és az időbeli függőség problémái miatt azonban kizárjuk az adatokból az LMBT-barát politika utolsó elfogadása utáni megfigyeléseket ~ bár érdemi eredményeink nem függenek az LMBT-barát politikától+ A megfigyelések nem függenek az időbeli függőségtől. ez! +

Megbecsüljük tehát annak éves valószínűségét, hogy egy EJEB-ítélet egy országot próbálja meg, amely még nem fogadott el LMBT-párti politikát, hogy ezt megtegye+ Ez megegyezik egy olyan kockázati modellel, ahol a fix ország- és kérdéshatások elismerik, hogy minden országnak és kérdésnek saját alapszintű kockázati rátája van+ Mint korábban, a *PredVot-ot_j* is bevonjuk, hogy modellezzük a kérdésspecifikus trendeket, amelyek valószínűbbé tehetik a bírósági döntést+ Az eredmények lényegében azonosak, ha az EJEB által nem befolyásolt LMBT-jogi politikák országspecifikus indexét használjuk fő zavaró változóként+ A modell tartalmaz egy lineáris időbeli trendet és időben változó országspecifikus X_{it} kovari- atókat is, amelyeket a szakirodalomban fontosnak találtak+ Ezen kívül a reál bruttó hazai termék (GDP) is szerepel a modellben, az egy főre jutó GDP-t, mint a gazdasági fejlettség mérőszámát.

⁷⁶ Az International Social Survey Program ~ISSP! felméréseiben a Pearson-féle korrelációk a mérőszámunk és azon válaszadók aránya között, akik szerint "nem helytelen" homoszexuális kapcsolatokat folytatni, a következők: +91-N = 11 , ISSP1991 EVS1990 ! , +87 = 19 , ISSP1998 EVS1999!, és +8 = , ISSP199 EVS1999!, és +5 -N = 21, ISSP2008, EVS2008 ! +A Pearson-korreláció egy Gallup-felméréssel2007, amely azt kérdezte, hogy városuk "jó hely"-e a homoszexuálisok számára, +91-N = 40 , az EVS-hez2008 képest! +Végül a melegházaságot támogató százalékos arányokkal való korrelációk +2-EUROBAROMETER66+1,2006 , N = 28, EU és Törökország! +Lásd ISSP Research Group 2011; European Values Study2011 ; Naurath2007 ; és az Európai Bizottság 2012+

⁷⁷ A STATA "xtlogit+" programjának használatával végrehajtvá Egy lineáris valószínűségi modellt is becsülünk, amely általában stabilabb becsléseket ad a fix hatásokkal rendelkező panelregressziókban+ A lineáris valószínűségi modell becslései összhangban vannak a logit becslésekkel, de kisebb standard hibákkal rendelkeznek, mint a logit becslések+

⁷⁸ Minden érdemi megállapításunk konzisztens, ha a modellt véletlenszerű országhatásokkal becsüljük, vegyes hatású logit+ Ez valamivel rugalmasabb ~ például kevesebb kiesett országgal! és hasonló, sőt néha jobb becsléseket ad, mint a fix hatású modellek+ Beck és Katz2007+

79+ Waaldijk2001+

80+ Csak egy példánk van a visszalépésre+ A lengyel legfelsőbb bíróság elismerte a transzszexuálisok személyazonosító okmányok megváltoztatásához való jogát a 1978, megváltoztatta álláspontját a 1989 , majd ezt az álláspontot megfordította a 1991+

⁸¹mivel az LGBT jogok gyakran szélesebb körű támogatást kapnak, ahogy egy ország gazdaságilag fejlettebbé válik⁸²

Az EU-tagság szintén zavaró hatással lehet+ Az EU-ban 2000 az EU elfogadott egy irányelvet, amely előírja a szexuális irányultságon alapuló diszkriminációmentességet a foglalkoztatásban⁸³ Bár az irányelv kifejezetten nem vonatkozik a fegyveres erőkre, mégis befolyásolhatja az országok politikáját arra vonatkozóan, hogy az LGBT egyének nyíltan szolgálhatnak-e a hadseregben+ Ezért létrehozunk egy dummy változót, amely a katonai kérdésben az 1EU-tagokra vonatkozó értéket veszi fel 2000+^{tól} kezdődően.

A 3. táblázat az alternatív LGBT-jogi politikai indexet fő kontrollváltozóként használva mutatja be az eredményeket, a táblázat pedig a megjósolt szavazati arányt+ A két változó erősen korrelál $r = +0.8$! + Ha mindkettőt ugyanabba a modellbe vezetjük be, akkor mindkettő jelentéktelenné válik, de ez nem befolyásolja az alapvető megállapításainkat+ A megállapítások mindkét táblázatban konzisztensek+ A legfontosabb, hogy pozitív és

az EJOB ítéleteinek szignifikáns valószínűségi hatása a nemzeti LGBT-politikai reformokra minden specifikációban+ Minden más tényezőt figyelembe véve és az egyéb hatások ellenőrzésére tett erőfeszítéseink ellenére, az EJOB ítélete körülbelül tizenegy százalékponttal növeli a politikai változások valószínűségét egy adott évben ~ a 1táblázatban szereplő modell alapján 4! + További tizenegy százalékpontos hatást gyakorol az az ország, amellyel szemben a jogsértést megállapították, de ez a hatás statisztikailag nem szignifikáns.

~^{talán} azért, mert ezek az esetek ritkák! +

A 2táblázatokban szereplő modellek és a különböző feltételes hipotézisek 3vizsgálata+4

A 2. modell azt mutatja, hogy a homoszexuálisok nyilvános elfogadása pozitív hatással van a politikai változások valószínűségére+ Ugyanakkor, ahogy feltételeztük, az EJOB ítéletének marginális hatása nagyobb azokban az országokban, ahol a nyilvános elfogadás viszonylag alacsony+ Ez arra utal, hogy az EJOB csökkenti a politikai különbségeket az LGBT-jogok nyilvános támogatásának különböző szintjével rendelkező európai országok között azáltal, hogy a konzervatívabb államokat olyan politikai reformok elfogadására készíti, amelyeket egyébként elkerültek vagy elhalasztottak volna+ A modellünkben szereplő egyéb tényezők, mint például az országrögzített hatások és az EJOB által nem érintett LGBT-kérdések, a szakpolitikai elfogadásban mutatkozó eltérések nagy részét magyarázzák, de azok az országok, ahol a közvélemény általi elfogadás alacsony, az egyébként vártnál előremutatóbbnak tűnnek, miután az EJOB beavatkozott, még akkor is, ha az ítélet egy másik országra vonatkozik++

A 3. modell azt sugallja, hogy az EJOB-ítéletek marginális hatása alacsonyabb, ha vidéki, nacionalista vagy vallásos kormány van hatalmon+ Az elméletünk azonban egy háromirányú kölcsönhatást is feltételez: az EJOB-ítéletek marginális hatásának különösen magasnak kell lennie, ha a homoszexuálisok társadalmi támogatottsága alacsony, és nincs vidéki, nacionalista vagy vallásos végrehajtó hatalom+ Az 5A. ábra az alapvető megállapításokat mutatja, amikor egy ilyen kölcsönhatást adunk a modellhez 3 + Az ábra értékeléséhez hasznos tudni, hogy a mintában a társadalmi támogatottság átlagértéke 2+8 a

81+Világbank2012+
82+Inglehart és Baker2000+
83+20000780EK tanácsi irányelv, november27 2000+

TÁBLÁZAT3 . A progresszív LMBT-politikák elfogadására vonatkozó döntés fix hatású logit-beclése

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ecthr ítélet	0+873**	2+739***	1+188**	1+379***	1+823**
homoszexuálisok nyilvános elfogadása	+10355	+10844	+10393	+10530	+10730
nyilvános elfogadás * ecthr ítélet	0+196	0+429*	0+202	0+198	0+261
vidéki, nacionalista vagy vallási ügyvezető	+10205	+10221	+10209	+10205	+10243
vidéki, nacionalista vagy vallási végrehajtó * ecthr ítélet		- + 498 ** 0			
az egyezmény bírósági felülvizsgálata		+10197	- + 00327		
bírósági felülvizsgálat * ecthr ítélet			+10350		
új demokrácia			- + 354 ** 1		
új demokrácia * ecthr ítélet			(0.628)		
stabil demokrácia				- + 0193	
stabil demokrácia * az ítélőképesség				+10487	
az ország megítélése				- + 0594	
egyéb lgbt-törvények				+10579	
feltételesség					1+336*
eu-tag					+10779
eu-s foglalkoztatás					- + 1241
coe-tag					+10844
természetes log gdp					1+333
Megfigyelések					+10894
Országok száma					- + 0455
	0+453	0+509	0+207	0+359	0+470
	+10683	+10691	+10690	+10684	+10717
	0+339*	0+476**	0+280	0+353*	0+335
	+10193	+10200	+10192	+10192	+10250
	0+618	0+715*	0+616	0+688*	0+353
	+10382	+10391	+10386	+10390	+10425
	- + 0409	- + 0245	- + 0464	- + 0540	- + 362 ** 1
	+10543	+10539	+10559	+10568	+10660
	0+331	0+354	0+333	0+332	0+521
	+10618	+10614	+10632	+10620	+10706
	0+742	0+138	0+589	0+749	- + 00318
	+10462	+10528	+10478	+10495	+10615
	- + 32e -	5+91e06	- + 28e -	- + 24e -	3+78e05
	105		106	105	
	+33e-1305	+39e-305!	+25e-305!	+36e-305!	+21e-605!
	4,032	4,032	4,032	4,029	2,979
	42	42	42	42	36

Megjegyzések: Fix hatások az országokra és a kibocsátásokra, valamint az éves trendek elhagyása+ Standard hibák zárójelben+ *** $p > .01$, ** $p > .05$, * $p > .1$

standard eltérés $1+28^{84}$ Az ábra pontbecsléseket és százalékos⁹⁵ konfidenciaintervallumokat mutat, amelyek lehetővé teszik a szignifikancia értékelését+ Az eredmény határozottan azt jelzi, hogy csak akkor van jelentős és pozitív hatása az EJB ítéletének a politikai változásra, ha a végrehajtó hatalom nem vidéki, *nem* nacionalista vagy vallásos+ Ez különösen igaz akkor, ha a homoszexualitást kevésbé fogadják el a közvéleményben, bár ez a megállapítás igaz.

84+ A magas értékekkel rendelkező országok valószínűleg gyorsabban kiesnek, mivel a magas elfogadottsági szintek összefüggnek a szakpolitikai változásokkal+

TÁBLÁZAT4 . A progresszív LGBT-politikák elfogadására vonatkozó döntés fix hatású logit-becslése

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ecthr ítélet	0:633 ^{***}	2+727 ^{***}	1+663 ^{***}	1+373 ^{***}	1:821 ^{***}
	+!0356	+!0843	+!0395	+!0530	+!0733
nyilvános elfogadás	0+170	0+392*	0+182	0+170	0+239
	+!0205	+!0218	+!0210	+!0206	+!0241
homoszexuálisok nyilvános		- + 500 * * 0			
		+!0196			
elfogadás * ecthr ítélet vidéki,			- + 00506		
nacionalista vagy vallásos					
ügyvezető			+!0351		
vidéki, nacionalista vagy vallási			- + 333 * * 1		
végrehajtó * ecthr ítélőképessége			+!0630		
az egyezmény bírósági				- + 0203	
felülvizsgálata				+!0487	
bírósági felülvizsgálat * ecthr ítélet				- + 0613	
				+!0580	
új demokrácia					1+324*
					+!0779
új demokrácia * ecthr ítélet stabil					- + 1232
					+!0843
demokrácia					1+322
					+!0896
stabil demokrácia * az ítélőképesség					- + 0449
					+!0793
az ország megítélése	0+441	0+489	0+203	0+346	0+451
	+!0682	+!0688	+!0689	+!0682	+!0716
előre jelzett	0+633 [*]	0+872 ^{***}	0+526	0+674 ^{***}	0+500
	+!0342	+!0353	+!0341	+!0342	+!0430
szavazás	0+593	0+679 [*]	0+596	0+675 [*]	0+331
	+!0382	+!0391	+!0386	+!0390	+!0426
feltételrendszer	- + 0404	- + 0241	- + 0461	- + 0542	-
	+!0544	+!0539	+!0559	+!0569	+ 344 * * 1
r eu-tag	0+328	0+351	0+332	0+329	+!0656
	+!0618	+!0614	+!0632	+!0620	0+515
eu foglalkoztatási	0+730	0+113	0+587	0+743	+!0706
	+!0459	+!0526	+!0475	+!0492	- + 00651
koe tag	- + 43e -	5+4e-305!	- + 03e -	- + 38e -	+!0614
	105	+!40e-305!	206	105	3+8e-05
természetes log	+!34e-305!		+!25e-305!	+!37e-305!	+!23e-605!
gdp					
Megfigyelések	4,032	4,032	4,032	4,029	2,979
Országok száma	42	42	42	42	36

Megjegyzések: Fix hatások az országokra és a kibocsátásokra, valamint az éves trendek elhagyása+ Standard hibák zárójelben+ *** $p > .01$,

** $p > .05$, * $p > .1$

szinte a teljes elfogadási spektrum mentén ~ például Németországban a1999 szint 5! +⁸⁵ Az alacsony elfogadottsági szintű országokban, ahol nem vallásos, vidéki vagy nacionalista végrehajtó hatalmon van hatalmon, a politika megváltoztatásának valószínűsége több mint tíz százalékponttal nő az EJEB ítéletét követően+ A

85+ Azok az országok, amelyekben a közvélemény nagymértékben elfogadja, és nincs ellenállás a

Elektronikusan elérhető a következő címen:

<https://ssrn.com/abstract=1850526>

végrehajtó hatalom részéről, valószínűleg gyorsan kiesnek az adathalmazból ~politikák elfogadásával!
így az erre a kategóriára vonatkozó következtetések kis mintán alapulnak+

Ebből következik, hogy az EJEB ítéleteinek nincs hatása azokban az országokban, ahol a közvélemény elfogadottsága alacsony, és ahol a végrehajtó hatalmat vallási, nacionalista vagy vidéki pártok támogatják+ Ez jól mutatja az *erga omnes* hatás politikai és intézményi korlátait+.

A modell azt mutatja⁴, hogy azok az országok, amelyekben a nemzeti bíróságok az Európai Egyezményen alapuló nemzeti jogszabályokat megsemmisíthetik, nem változtatnak nagyobb valószínűséggel politikájukon, még az EJEB ítéletei után sem+ A 5B. ábra azonban a közvélemény támogatásával való háromirányú kölcsönhatás eredményeit mutatja: az alacsony közvélemény általi elfogadással, de bírósági felülvizsgálattal rendelkező országok szignifikánsan nagyobb valószínűséggel változtatnak politikájukon, ha van EJEB-ítélet, mint ha nincs ilyen ítélet+ Sőt, az EJEB-ítéletet követően az alacsony közvélemény általi elfogadással rendelkező országok ugyanolyan valószínűséggel változtatnak politikájukon, mint a magas közvélemény általi elfogadással rendelkező országok+.

Az 5A. és 5B. ábra együttesen azt bizonyítja, hogy az EJEB-ítéletek marginális hatása akkor a legnagyobb, ha a közvélemény elfogadottsága viszonylag alacsony, de ha a politikai és intézményi feltételek kedvezőek a szakpolitikai változásokhoz+ A nagy közvélemény általi elfogadottsággal rendelkező államok valószínűleg önként váltanak, amikor más országok reformokat fogadnak el.

~a kontrollváltozóink által megragadott tendencia! +De az alacsony elfogadottságú, kedvező feltételekkel rendelkező államokban az EJEB-ítéletek észrevehető különbséget jelentenek+

Az elméleti érdeklődésünk harmadik változója - a tagság feltételeltsége - a feltételezett pozitív hatást gyakorolja a szakpolitikai változásokra, bár nem minden specifikációban statisztikailag szignifikáns+ Ha az Európa Tanács vagy az EU ellenőrzi, hogy a tagjelölt állam megfelel-e az EJEB LMBT-jogokkal kapcsolatos határozatainak, az éves politikai változás valószínűsége százalékkal¹⁴ nő+ Nem találunk jelentős különbségeket az EU és az ET feltételeltsége között+ Ami vizsgálatunk szempontjából még fontosabb, *hogy az* EJEB ítéletei statisztikailag szignifikáns hatást gyakorolnak a tagság feltételeltsége alatt nem álló országokra+ A tagság feltételeltsége és a közvélemény támogatása közötti kölcsönhatás *azonban* nem volt szignifikáns ~nem látható! +Ennek oka az lehet, hogy a csatlakozó országok között nagyon kevés eltérés volt: szinte mindegyik országban viszonylag alacsony volt a homoszexuálisok közvélemény általi támogatása+

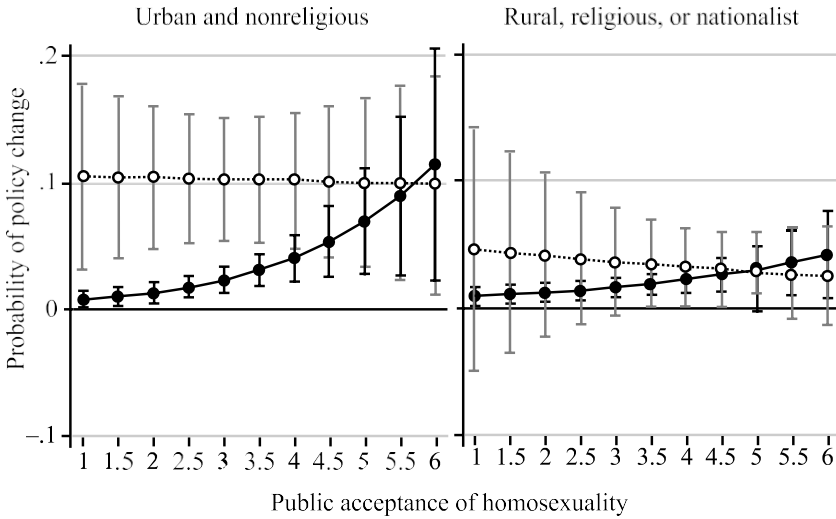
A modell azt mutatja⁵, hogy nincs bizonyíték a szakirodalomban elterjedt alternatív hipotézisre: Az új demokráciák jobban reagálnak a nemzetközi jogi kötelezettségekre+ A ⁸⁶demokratizálódó országok erősen ösztönözve vannak arra, hogy nemzetközi szinten delegálják a fennhatóságot - például egy nemzetközi bíróság joghatóságának elfogadásával vagy egy nemzetközi szervezethez való csatlakozással -, hogy megköttözzék a jövőbeli kormányok kezét, vagy hogy hiteles jelzéseket küldjenek a külföldi vagy hazai közönségnek+ Moravcsik szerint,⁸⁷ a stabil demokráciákat úgy definiáljuk, mint olyan országokat, amelyek Polity-pontszáma legalább harminc éve legalább egyenlő vagy magasabb+ Az új demokráciák azok az államok, amelyek jelenlegi Polity-pontszáma legalább egyenlő vagy 6magasabb, a referencia-kategória pedig a nem demokráciák+

Nem találunk bizonyítékot erre a hipotézisre ~5. modell!, és a demok- racia

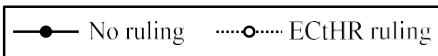
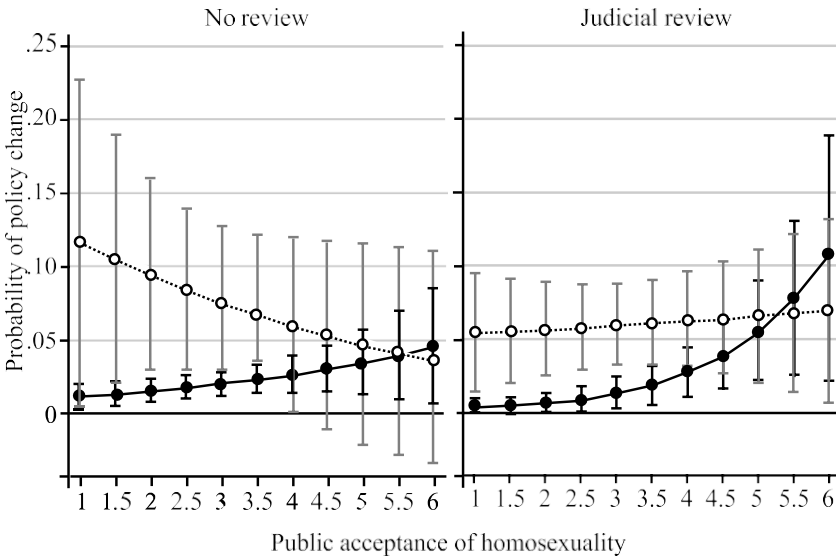
változók bevonása a többi modellbe nem változtatja meg jelentősen az eredményeket+ Azt sugalljuk, hogy az új demokráciák hipotézise kevésbé releváns az *erga omnes*

86+Lásd például Moravcsik2000 ; és Simmons2009+
87+Moravcsik2000+

A. Executive ideology



B. Judicial review



Note: Predictive margins with 95 percent confidence intervals.

ÁBRA. 5 Az EJEB ítéleteinek hatása a homoszexuálisok társadalmi elfogadottságának különböző szintjei, valamint különböző intézményi és politikai feltételek mellett

hatások+ Az államok nem kötelezik el magukat hivatalosan a más országok elleni IC-ítéletek mellett+ Így nem világos, hogy az ilyen ítéletek betartása -vagy be nem tartása! miért segítene -vagy ártana! egy államhitelességét+ *Ráadásul* nincs intuitív kapcsolat a rezsim típusa és a Nemzetközi Bíróság precedenseihez való ragaszkodás között+ Nem nyilvánvaló például, hogy a Nemzetközi Bíróság kiterjesztő értelmezésének szuverenitási költségei miért másként jelentkeznének a stabil demokráciáknál, mint az új demokráciáknál+ Valójában *az* EJEB LMBT-jogokkal kapcsolatos valamennyi ítélete stabil demokráciákat érintett, de mind a stabil, mind az új demokráciák elismerték az ilyen ítéletek *erga omnes* hatását+

A legtöbb kontrollváltozó együtthatója a várt irányba mutat, bár nem mindig szignifikáns+ A legfontosabb, hogy az EJEB előre jelzett szavazása erősen pozitív hatással van a politikai változás valószínűségére+ Ez azt sugallja, *hogy* nem meglepő módon, hogy azok a tényezők, amelyek befolyásolják a bírák véleményének megváltoztatását, a szakpolitikák megváltoztatására is hatással vannak+ Az eredmények lényegében azonosak, ha az EJEB ítéletei által nem befolyásolt LMBT-barát szakpolitikákat kontrolláljuk, és ha az összes változót együttesen vezetjük be, valamint egy olyan minimális modellben, amelyben csak a szavazatok előre jelzett változása a kontroll+ A magasabb rendű polinomiális időbeli trendek becslése sem befolyásolja a fő eredményeket+⁸⁸

Következtetés

Két kapcsolódó kérdés motiválta ezt a cikket+ Először is, befolyásolják-e az IC-ítéletek a vitában részt nem vevő államokat? Másodsor, *a* nemzetközi közvetítő testületek a változás ágensei, vagy döntéseik a már meglévő társadalmi és politikai tendenciákat tükrözik? Az EJEB LMBT-jogokkal kapcsolatos ítéleteivel összefüggésben bizonyítékot találunk arra, hogy még ha a nemzetközi bírák figyelembe is veszik a társadalmi tendenciákat, akkor is jelentős diszkréciót tartanak fenn, és a megfelelő belpolitikai és intézményi feltételek mellett ösztönözhetik a politikaváltoztatást a nem megfelelő országok részéről+

Az EJEB ítéletei növelik annak valószínűségét, hogy minden európai nemzet - még azok az országok is, amelyek törvényeit és politikáját a bíróság nem találta kifejezetten az Európai Egyezményt sértőnek - LMBT-barát reformokat fogad el+ A hatás azokban az országokban a legerősebb, ahol a homoszexuálisok társadalmi támogatottsága a legalacsonyabb+ Megfigyelési adatokkal dolgozunk, és így nem zárhatjuk ki teljesen annak lehetőségét, hogy ezt a hatást olyan nem megfigyelt tényezők okozzák, amelyek mind az EJEB ítéleteit, mind a nemzeti politikák változását befolyásolják+ Az EJEB ítéleteinek statisztikai hatása azonban minden erőfeszítést felülmúl, amit az ilyen aggályok kezelésére tettünk, beleértve az EJEB valószínűsíthető szavazatainak explicit modellezését és az EJEB-ítéletek által nem érintett LMBT-kérdések ellenőrzését++

Talán a legváratlanabb eredményünk az, hogy az EJEB ítéleteinek *erga omnes* hatása erősebb azokban az országokban, ahol az LMBT-jogok közvélemény általi támogatottsága viszonylag alacsony+ Ezt az eredményt elsősorban a nemzeti

bíróságok azon képességének tulajdonítjuk, hogy az LMBT-jogok

88+ Carter és Signorino2010 + Eredmények elérhető a szerzőknél+ Jobban szeretjük a megjósolt szavazási specifikációtLGBT0 politikai index, mivel az időbeli trend, amelyet ez a változó megragad, elméletileg motivált+

a hazai törvényeket az egyezményvel való összeegyeztethetlenségük miatt, valamint az EJEB ítéletei nyomán megnövekedett politikai súlya miatt, ami politikai változást indíthat el, ha a hatalmon lévő kormány ideológiailag nem ellenzi a reformokat+ A magas támogatottságú országokban *a* szimpatizáns politikai pártoknak nincs szükségük az EJEB ítélete által nyújtott ösztönzőkre, de az alacsony támogatottságú országokban egy strasbourgi ítélet segíthet legitimálni és igazolni a politikai változást+ Továbbá *a* nemzetközi felülvizsgálati hatáskörrel rendelkező bíróságok közbeléphetnek, ha a törvényhozás nem fogad el reformokat+

Megállapításunk nem jelenti azt, hogy az EJEB agresszív módon kényszeríti az országokat olyan politikák elfogadására, amelyeket a kormányok és a közvélemény ellenez+ Inkább, a strasbourgi bíróság egyfajta többségi aktivizmust folytat+ Csak akkor ismeri el az LMBT jogokkal kapcsolatos követeléseket, amelyeket korábban elutasított, ha az Európa Tanács tagállamainak legalább többsége már megtette ezt+ Az egyezmény kiterjesztő értelmezését ebben a helyzetben magáévá tevő határozatok úgy tűnik, hogy befolyásolják a lemaradó országokat a progressz- az LMBT-jogokkal kapcsolatos politikák korábbi megváltoztatására ösztönöznek, mint ahogyan azt egyébként tették volna+ Becsléseink szerint egy ítélet átlagosan nyolc államot ösztönöz arra, hogy egy évtized alatt módosítsa politikáját+ Mivel ezek az emberi jogi védelmek jelentős következményekkel járnak az európaiak nagy száma számára, ez nem elhanyagolható hatás+ De ez egyúttal szerényebb hatás is, mint amit a nemzetközi jogérvényesülés támogatói és kritikusai gyakran tulajdonítanak a nemzetek közötti bírósági ítéleteknek+

Empirikus elemzésünket egy olyan elméleti keret motiválja, amely azt elemzi, hogy a nemzetközi közösségek diszkrecionális értelmezési döntései miként gyakorolhatnak rendszerszintű hatást a nemzeti jogszabályokra és politikákra+ A nemzetközi jognak való megfelelésről szóló, egyre növekvő szakirodalommal összhangban, azzal érvelünk, hogy ez a hatás a hazai intézményektől és a megfelelési választókörzettől függ+ Keretünk továbbfejleszti ezt a szakirodalmat azáltal, hogy hangsúlyozza a nemzetközi jog befolyását a hazai bírói felülvizsgálatra és a kormányzat pártpolitikai ellenőrzésére+ Eredményeink a nemzetközi testületek és a kvázi igazságügyi ellenőrző szervek gyorsan növekvő számú döntéseire is hatással vannak+ Ezért a jövőbeli kutatások ütemtervével zárjuk, amely azt vizsgálja, hogy az *erga omnes* hatás hogyan működhet a nemzetközi jog szélesebb területén+

Először is, az általunk azonosított befolyásolási mechanizmusok potenciálisan nem csak a jogilag kötelező erejű ítéleteket hozó IC-kre vonatkoznak, hanem az IC tanácsadói véleményekre és a számos nemzetközi bizottságra, bizottságra és szakértői testületre is, amelyek felülvizsgálják a kormány magatartását és nem kötelező erejű határozatokat és ajánlásokat bocsátanak ki+ Sok különbség van a puha és a kemény nemzetközi jog között+ De ezek a különbségek kevésbé relevánsak az *erga omnes* hatás szempontjából, mivel *a* nemzetközi határozatok mindig nem kötelező erejűek más államok számára, függetlenül attól, hogy a határozatok kötelezőek-e egy adott vita feleire nézve+ Eredményeink így új vizsgálati utakat nyitnak a puha nemzetközi jog kutatásában.

Másodszor, megállapításaink különös jelentőséggel bírnak más emberi jogi rendszerek számára, amelyekben a döntéshozók olyan nyitott szerkezetű és evolúciós normákat értelmeznek, amelyeket a nemzetközi, regionális és nemzeti jog

fejleményei alakítanak+ E normák eredendően expanzív jellege azt jelenti, hogy az IC-k és a nemzetközi felülvizsgálati szervek - például az amerikai kontinens bíróságai és emberi jogi bizottságai és az amerikai és a nemzetközi joggal foglalkozó

Afrika, valamint az egyes emberi jogi szerződések és az ENSZ Alapokmánya által létrehozott számos felülvizsgálati mechanizmus - valószínűleg az EJEB által tapasztaltakhoz hasonló *erga omnes* kérdésekkel fognak találkozni+ Például az ENSZ szerződéses testületei által az államok jelentéseinek és az egyének panaszainak elemzésekor és az általános megjegyzések megfogalmazásakor kidolgozott elvek hatással lehetnek a nemzeti bíróságokra, amelyek a kormányzati politikák megtámadását vizsgálják+

Harmadszor, az EJEB-ről szóló elemzésünk nem biztos, hogy olyan közvetlenül alkalmazható a más témakörökben működő nemzetközi bíróságokra+ Például a hazai bíróságok általában nem értelmezik a WTO-szerződéseket, és nem alkalmazzák a WTO vitarendezési rendszerének határozatait+ *Mindazonáltal* a mérlegelési jogkörrel történő értelmezés és a rendszerszintű befolyás kérdései relevánsak a WTO Fellebbviteli Testülete számára, amely jogi elveket állapít meg ~ például a nullázás jogszerűtlenségét! amelyek célja, hogy valamennyi tagország magatartását befolyásolják+ Az EJEB-re alkalmazott kutatási terv ezért adaptálható más IC-k *erga omnes* hatásainak elemzésére, bár a pontos mechanizmusok és feltételek eltérőek lehetnek, vagy eltérő súlyokkal bírhatnak+

Végezetül, tanulmányunkból kiderül, hogy a nemzetközi joggal foglalkozó tudósoknak a nemzetközi joggal kapcsolatos szűk körű megfelelési kérdéseken túlmenően figyelembe kell venniük a nemzetközi jog nemzetközi joggal kapcsolatos értelmezéseinek rendszerszintű hatását+ Egy olyan ítélet, amelyet az alperes állam nem hajt végre, még mindig hatékony lehet, ha a bíróság érvelését más államok széles körben elfogadják+ Az Egyesült Királyság nem tett eleget az EJEB által a fogvatartottak szavazati jogával kapcsolatban hozott ítéletnek.

de a döntés más európai országokat is arra készítetett, hogy a decentralizált mechanizmusokat azonosítsunk+ Az ellenkező eredmény is bekövetkezhet+ Egy ország, amely pereskedik egy vitában és veszít, szűken megfelelhet a döntésnek, míg más államok fenntartják a politikájukat, amely ellentétes a Nemzetközi Bíróság értelmezésével a szerződéses kötelezettségeikről+ Ha nem vizsgáljuk mindkét lehetőséget, akkor drasztikusan túl- vagy alulbecsülhetjük a Nemzetközi Bíróságok döntéseinek befolyását az államok viselkedésére+

Hivatkozások

- Adameczyk, Amy és Cassidy Pitt+2009+Homoszexualitással kapcsolatos attitűdök formálása: The Role of Religion and Cultural Context+ *Social Science Research* ~382! 338:-51+
- Alter, Karen J+2009+*The European Court's Political Power: Selected Essays*+ Oxford, UK: Oxford University Press+
- Alter, Karen J+ és Laurence R+ Helfer+2010 + Természet vagy nevelés: Judicial Lawmaking in the European Court of Justice and the Andean Tribunal of Justice+ *International Organization* ~644! 563:-+92
- Alter, Karen J+és Sophie Meunier-Aitsahalia+1994+Igazságügyi politika az Európai Közösségben: Az európai integráció és az úttörő Cassis de Dijon határozat+ *Összehasonlító politikai tanulmányok* 26-4! 535:-61+
- Anagnostou, Dia és Evangelia Psychogiopoulou, szerkesztők+2010+*Az Emberi Jogok Európai Bírósága*

és a marginalizált egyének és kisebbségek jogai nemzeti kontextusban+ Leiden, Hollandia:
Koninklijke Brill NV+

Beck, Nathaniel és Jonathan N+ Katz+2007 + Random Coefficient Models and Time-Series-Cross-
Section Data: Monte Carlo-kísérletek+ *Politikai elemzés* ~152! 182:-+95

Behan, Cormac és Ian O'Donnell+2008+Foglyok, politika és közvélemény-kutatások: Enfranchisement
and the

Burden of Responsibility+ *British Journal of Criminology* ~483! 319:-36+

- Besson, Samantha+2011+Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek *erga omnes* hatása - Mi van a névben? In *The European Court of Human Rights After Protocol 14: First Assessment and Perspectives*, szerkesztette Samantha Besson, 125-+75 Genf: Schulthess+
- Binder, Christina, 2011+Az amnesziák tilalma az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság által+ *Német jogi folyóirat* ~125! 1203:-30+
- Blackburn, Robert és Jörg Polakiewicz, szerkesztők+2001+*Alapvető jogok Európában: Az emberi jogok európai egyezménye és tagállamai, 1950-+2000* Oxford, Egyesült Királyság: Oxford University Press+
- Bob, Clifford+2012+*The Global Right Wing and the Clash of World Politics*+ Cambridge: Cambridge University Press+
- Brewster, Rachel+2009+Unpacking the State's Reputation+ *Harvard International Law Journal* 50 -2! 231:-69+
- Burley, Anne-Marie és Walter Mattli+1993+Európa a bíróság előtt: A jogi integráció politikai elmélete+ *Nemzetközi szervezet* ~471! :41-+76
- Busch, Marc L+2007+Átfedő intézmények, Forum Shopping, és a vitarendezés az internemzeti kereskedelmi+ *nemzetközi szervezet* ~614! 735:-61+
- Carter, David és Curtis Signorino+2010+Vissza a jövőbe: *Politikai elemzés* ~183! 271:-+92
- Cichowski, Rachel A+2007 + *Az Európai Bíróság és a civil társadalom: Pereskedés, mozgósítás és kormányzati...*
ernance+ Cambridge: Cambridge University Press+
- Jogi és Emberi Jogi Bizottság+2010+*A szubsidiaritás megerősítése - A Bíróságítélkezési gyakorlatának integrálása a nemzeti jogba és bírói gyakorlatba*+ Szkopje, Macedónia, 1- 2október+
- Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése+ 1993a+ *Az új tagállamok által vállalt kötelezettségek tiszteletben tartása*+ 488, június+29 Elérhető a [^http://assembly.coe.int/ASP/Doc/00XrefViewHTML.asp?FileID=7253&Language=en&Hozzáférés=augusztus%202013](http://assembly.coe.int/ASP/Doc/00XrefViewHTML.asp?FileID=7253&Language=en&Hozzáférés=augusztus%202013)
Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése+ 1993b+ *Jelentés Románia tagságra irányuló kérelméről. Az Európa Tanács tagsága*+ Doc+6901 , július+19 Elérhető a következő címen: [^http://assembly.coe.int/ASP/0DocXrefViewHTML.asp?FileID=7253&Language=en&Hozzáférés=október%202012](http://assembly.coe.int/ASP/0DocXrefViewHTML.asp?FileID=7253&Language=en&Hozzáférés=október%202012)
- Dai, Xinyuan+2005+Miért felel meg? A hazai választókerületi mechanizmus+ *Nemzetközi szervezet* ~592! 363:-+98
- Downs, George W+és Michael A+ Jones+2002+Reputáció, megfelelés és nemzetközi jog+*Journal of Legal Studies* -S!31!:S9-S114+5
- Downs, George, David M+ Roche és Peter N+ Barsoom+1996+Jó hír a megfelelésről Jó hír az együttműködésről? *Nemzetközi szervezet* ~503! 379:-406+
- Európai Bizottság+2012+*Eurobarométer (2006. 66. szeptember-október)*+ TNS Opinion and Social, Brüsszel, Belgium+ GESIS Data Archive, Köln, Németország+ ZA4526 Data File Version 1+++01
- European Values Study+2011+*European Values Study 1981-2008, Longitudinal Data File*+ GESIS Data Archive, Köln, Németország+ ZA4804 Data File Version 2++0 Elérhető az alábbi címen: [^http://www.europeanvaluesstudy.eu/euvsurveyssurvey-1999-2000+html&000](http://www.europeanvaluesstudy.eu/euvsurveyssurvey-1999-2000+html&000)+Hozzáférés augusztus 122013+
- Gárditz, Klaus Ferdinand+2007+Nemzetközi döntések: Case Nos+ BvR 22115001, BvR22132001 , & BvR2348003+*American Journal of International Law* -1013! 627:-35+
- Ginsburg, Tom+2005+Bounded Discretion in International Judicial Lawmaking+ *Virginia Journal of Nemzetközi jog* ~453! :631-+73
- Ginsburg, Tom és Mila Versteeg+2013+Miért fogadják el az országok az alkotmányos felülvizsgálatot? *Journal of Law, Economics and Organization*+ Elektronikusan megjelent július+23 doi:10.1093/leawt/000+109300
- Guzman, Andrew T+2008+*How International Law Works*: Oxford, UK:
Oxford University Press+
- Hafner-Burton, Emilie M+ és Kiyoteru Tsutsui+2007+Justice Lost! The Failure of International Human Rights Law to Matter Where Needed Most+ *Journal of Peace Research* ~444! 407:-+25
- Hawkins, Darren és Wade Jacoby+2010+Részleges megfelelés: A Comparison of the European and Inter-Amerikai bíróságok az emberi jogokért+ *Journal of International Law and International Relations (Nemzetközi jog és nemzetközi kapcsolatok folyóirat)* 6 -1! :35-+85

- Helfer, Laurence R+1993+Konszenzus, koherencia és az emberi jogok európai egyezménye+ *Cornell International Law Journal* ~261! 133:-65+
- +2008+*Emberi Jogok Európai Bíróságának újratervezése: A beágyazottság mint az európai emberi jogi rendszer mély strukturális alapelve*+ *European Journal of International Law* 19 -1! 125:-59+
- Helfer, Laurence R+, Karen J+ Alter, and M+ Florencia Guerzovich+2009 + A hatékony nemzeti bíráskodás szigetei: Constructing an Intellectual Property Rule of Law in the Andean Community+ *American Journal of International Law* ~1031! 1:-47+
- Hillebrecht, Courtney+2012+*Emberi jogok nemzetközi jogának hazai végrehajtása: Domestic Politika és az Emberi Jogok Európai Bírósága*+ *Human Rights Review* ~133! 279:-301+
- Holzacker, Ronald+1999+*Szakszervezetek és szexuális sokszínűség Németországban*+ In *Laboring for Rights: Unions and Sexual Diversity Across Nations*, szerkesztette Gerald Hunt, 238-52+ Philadelphia: Temple University Press+
- Howse, Robert L+ és Ruti Teitel+2010+*A megfelelésen túl: Rethinking Why International Law Really Matters*+ *Global Policy* -12! 127:-36+
- Huneus, Alexandra+2011+*Courts Resisting Courts: Tanulságok az Amerikaközi Bíróságstruggle to Enforce Human Rights*+ *Cornell International Law Journal* ~443! 493:-533+
- Inglehart, Robert és Wayne E+ Baker+2000 +*Modernizáció, kulturális változás és a hagyományos értékek fennmaradása*+ *American Sociological Review* ~651! 19:-51+
- ISSP Kutatócsoport+2011+*Nemzetközi Társadalmi Felmérési Program: GESIS: Vallás,1991,1998,2008: GESIS*
Adatarchívum, Köln, Németország+ZA5070 Adatfájl verzió1++00
- Johnson, Paul+2012+*Homoszexualitás és az Emberi Jogok Európai Bírósága*+ New York: Routledge+
- Kanargelidis, Jeffrey+2005+*New Anti-Dumping Rules Applied by Canada-The "Zeroing" Debate*+ *Mondaq Business Briefing*, September+7 Elérhető a <http://www.mondaq.com/canadax34716000>
Export+controls+Trade+Investment+SanctionsNew+AntiDumping+Rules+Applied+By+New+AntiDumping+Rules+Applied+By+0
- Kanada+A+Nullázási+viták& +Hozzáférés július92012+
- Keller, Helen és Alec Stone Sweet+2008+*A jogok Európa: Az EJE hatása a nemzeti jogrendszerekre*+ Oxford, Egyesült Királyság: Oxford University Press+
- Kelley, Judith G+2004+*Nemzetközi színészek a hazai színpadon: Membership Conditionality and Socialization by International Institutions*+ *International Organization* ~583! 425:-57+
- Khosla, Madhav+2011+*Inkluzív alkotmányos összehasonlítás: Gondolatok az indiai szodómiairól szóló határozatról*+ *American Journal of Comparative Law* ~594! 909:-34+
- Klarman, Michael+2012+*A szekrénytől az oltárig: Courts, Backlash and the Struggle for Same-Sex Marriage*+ Oxford, UK: Oxford University Press+
- Kochenov, Dimitry+2007+*Democracy and Human Rights-Not for Gay People? : EU Eastern Enlargement and Its Impact on the Protection of the Rights of Sexual Minorities*+ *Texas Wesleyan Law Review* ~132! 459:-+95
- Kumm, Mattias és Ferreres Comella+2005+*Az Alkotmány szerződés elsőbbségi klauzulája és a Az alkotmányos konfliktusok jövője az Európai Unióban*+ *International Journal of Constitutional Law (Az alkotmány jog nemzetközi folyóirat)* 3-2!1473:-+92
- Lax, Jeffrey R+ és Justin H+ Philips+2009 +*Melegjogok az államokban: American Political Science Review* ~1033! 367:-+86
- Lee, David S+2008+*Véletlenszerű kísérletek nem véletlenszerű kiválasztásból az amerikai képviselőházi választásokon*+ *Journal of Econometrics* ~1422! 675:-+97
- Maduro, Miguel+1998+*Mi, a Bíróság: The European Court of Justice and the European Economic Constitution*+ Oxford, UK: Hart Publishing+
- Martin, Lisa+2012+*Against Compliance+ In Interdisciplinary Perspectives on International Law and International Relations: The State of the Art*, szerkesztette Jeffrey Dunoff és Mark Pollack, 591-610+ Cambridge: Cambridge University Press+
- Meisner, Anja+2001+*Minderheiten in den Streitkräften: Homosexuelle in der Bundeswehr*+ München,

Németország: GRIN Publishing+
Moravcsik, Andrew+2000+A nemzetközi emberi jogi rendszerek eredete: Democratic Delegation in
Postwar Europe+ *International Organization* ~542! 217:-52+

- Naurath, Nicole+2007+Perceived Acceptance of Homosexuals Differs around Globe+ Gallup, Novem-ber+ Elérhető a [^http://www.gallup.com/poll/Perceived-Acceptance-Homosexuals-Differs-001024780](http://www.gallup.com/poll/Perceived-Acceptance-Homosexuals-Differs-001024780) Around-Globe+aspx#2& +Accessed May 152012+
- Open Society Institute+ +*LMBTI Rights in Eastern Europe: Between Hope and Despair* (Nyílt Társadalom Intézet+2012 + *LMBTI jogok Kelet-Európában: Remény és kétségbeesés között*, július+19)
Elérhető: [^http://www.soros.org/voices/lgbti-rights-eastern-europe-between-hope-and-despair&00](http://www.soros.org/voices/lgbti-rights-eastern-europe-between-hope-and-despair&00) + Hozzáférés október 52012+
- Popelier, Patricia, Catherine Van de Heyning és Piet Van Nuffel, szerkesztők+2011+*Az emberi jogok védelme az európai jogrendben: The Interaction Between the European and the National Courts*+ Cambridge, Egyesült Királyság: Intersentia+
- Shahabuddeen, Mohammed+2007+*Precedent in the World Court*+ Cambridge: Simmons, Beth+ +*Mobilizálás az emberi jogokért*+ Cambridge: Cambridge University Press+ Simmons, Beth+2009 +*Mobilizálás az emberi jogokért*+ Cambridge: Cambridge University Press+ Slaugter, Anne-Marie+1994+A Transjudicial Communication tipológiája+ *University of Richmond Jogi Szemle*+2999 +:138
---+2003+A bíróságok globális közössége+ *Harvard International Law Journal*+ 44191:-+220 Staton, Jeffrey K+, and Will H+ Moore+2011+A bírói hatalom a bel- és nemzetközi politikában+ *Nemzetközi szervezet* ~653! :533-+87
- Steinberg, Richard H+2004+Judicial Lawmaking at the WTO: Discursive, Constitutional, and Political Constraints+ *American Journal of International Law* ~982! :247-+75
- Tomz, Michael+2008+Reputation and the Effect of International Law on Preferences and Beliefs+ Working Paper+ Stanford, CA: Stanford University+ Elérhető a [^http://www.stanford.edu/~tomzworking00](http://www.stanford.edu/~tomzworking00) Tomz-IntlLaw-2008-02-11a+pdf& +Hozzáférés július 22012+
- Voeten, Erik+2007+A nemzetközi bírói kinevezések politikája: Evidence from the European Court of Human Rights+ *International Organization* ~614! 669:-+701
---+2008+A nemzetközi bírák pártatlansága: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának bizonyítékai
Rights+ *American Political Science Review* ~1024! 417:-33+
- Waalwijk, Kees+2001+Az azonos nemű élettársak elismerése felé az európai unió jogban: In: *Az azonos neműek élettársi kapcsolatainak jogi elismerése: A Study of National, European and International Law*, szerkesztette Robert Wintemute és Mads Andenaes, 635-51+ Oxford, UK: Hart Publishing+
- +2009+A homoszexuális orientáció jogi elismerése a világ országaiban: A Chronological Overview with Footnotes+ A Nemzetközi Leszbikus és Meleg Jogi Társaság konferenciáján (*The Global Arc of Justice-Sexual Orientation Law Around the World*, március, Los Angeles, CA+) bemutatott előadás.
- White, Robin C+A+ és Clare Ovey+2010+ *Jacobs, White és Ovey: Az emberi jogok európai egyezménye*, 5. kiadás+ Oxford, Egyesült Királyság: Oxford University Press+
- Wildhaber, Luzius+2000+Precedent in the European Court of Human Rights+ In *Protection des droits de l'homme: la perspective européenne, mélanges à la mémoire de Rolv Ryssdal*, szerkesztette Paul Mahoney, Franz Matscher, Herbert Petzold és Luzius Wildhaber, 1529-45+Köln, Németország: Carl Heymanns+
- Wintemute, Robert+1997+*Szexuális orientáció és emberi jogok: The United States Constitution, the European Convention, and the Canadian Charter*+ Oxford, UK: Oxford University Press+
- Világbank+2012+*World Development Indicators*+ Washington, DC: World Bank+ Elérhető a [^http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators&00](http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators&00)+Hozzáférés november112012+
- YouGov+2011+*Sunday Times* Survey Results, 1011- február+ Elérhető a [Elektronikusan elérhető a következő címen:](http://cdn.yougov.com/cimen/0today_uk_import/0YG-Archives-Pol-ST-results-11-130211+pdf& +Hozzáférés május 42012+</p>
<p>Zaller, John R+1992+<i>The Nature and Origins of Mass Opinion</i>+ Cambridge: Cambridge University Press+</p>
</div>
<div data-bbox=)